Ročník XXVII. (1950) ČČSH Číslo 1–3. Sešit 1

ČASOPIS ČS. HOUBAŘŮ

Mykologický sborník

ACTA SOCIETATIS MYCOLOGICAE ČECHOSLOVENICAE

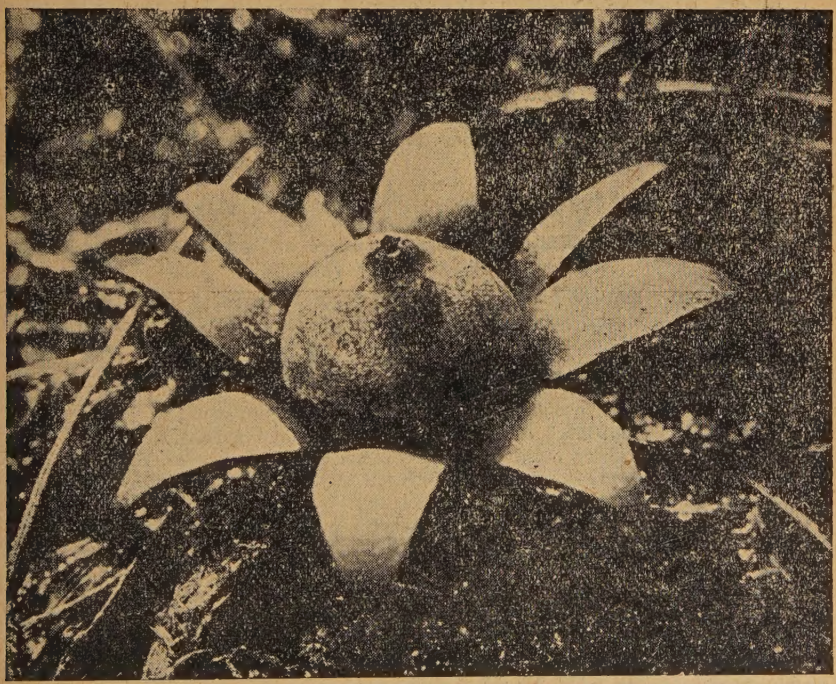

Geaster floriformis Vitt. (Hvězdice květovitá). Čerstvá plodnice ve vlhkém stavu asi 4× zvětšena. Roste ve skupinách na suchých travnatých stráních. Foto Dr. V. J. Staněk. Viz článek uvnitř.

Vědecký list a orgán Čs. mykologické společnosti (ČMS) Mykologického výzkumného ústavu (MVÚ) a houbařské pětiletky ČSR. ● Vydává Čs. mykologická společnost ● Založil (r. 1919) a řídí dr. Fr. Smotlacha s redakční radou a kruhem spolupracovníků.

Předplatné 75 Kčs

31 JAN 1961

Ing. Ant. Lesník:

Částečné výsledky Smotlachovy výzkumné a vědecké kolektivní práce čtyřiceti let.

(Pokračování z č. 8–10, r. XVI.)

8. Sm. zabýval se a zabývá nejen otázkami hub jedlých a jedovatých a houbami velikými, nýbrž i houbami, které škodí na př. rostlinám, čili otázkami fytopathologie. Zde na př. zjistil, že pojem „polyporosa" je zjev jen velmi kuse a nesprávně pochopený. Má také práce, jak odstraniti z našich sadů „moniliosu" (hnilobu ovoce) atd.

9. Sm. vědecké snahy netýkají se jen věd fundamentálních čili základních (theoretických), nýbrž jdou hlavně také do věd použitých (aplikovaných čili praktických). Odtud pocházejí jeho snahy, aby houby byly využity dokonaleji naším lidem a státem, aby zdokonalen byl obchod a průmysl houbami, aby houby byly lépe využity na vývoz. Také výzkum hub po stránce chemické a jejich látek, na př. jedů, jichž by se mohlo použíti jako léčiv, přichází zde v úvahu. Po stránce užitkové hodnoty, t. j. vůně, chuti atd. prozkoumal již přes 1700 druhů hub.

10. Sm. pracuje od začátku také na využití hub jako krmiva zvířat, jako hnojiva a zabývá se i otázkami pěstování hub. Důležité místo ve výzkumu hub zaujímá Sm. **snaha využití hub jako součásti biologické stravy člověka,** při čemž se podle něho uplatňují houby nejen jako potravina a pochutina, nýbrž i svým obsahem stopových prvků a vitaminů a zejména také jako koření, za něž zbytečně ještě vydáváme mnoho peněz do ciziny. Sm. se také snaží, **aby houby byly stálou součástkou našich podnikových, vojenských a školních kuchyní.** (Pokračování v příštím čísle.)

Z obsahu Mykologického sborníku (ČČSH) r. XXVII.

(Každý čtenář — pokročilejší houbař, mykolog — napiš nám do týdne článek či sdělení podle tohoto programu.)

Obsah tento odpovídá programu ČMS, MVÚ a Houbařské pětiletky:

a) Články plánovací, programové, původní vědecké a zvlášť významné.

b) Základní a všeobecný výzkum a poučení o houbách. Způsoby života a rozbor hub. Systematika. Biologie. Chemie. Výzkumníci. Výzkumné programy. Důležité druhy, rody a čeledi hub.

c) Ekologie hub. Kdy, kde a proč rostou. Kalendář růstu. Les, lesník, lesař. Houby rolníka, zahradníka atd. Počasí, měsíc. Časové zvláštnosti.

d) Výzkum mykoflory místní, krajové, pohraniční, Slovensko, ČSR. Mykologické zahrady, reservace a mapy. Ústřední mykologická zahrada (reservace) Praha III, Karmelitská 14. Dokladové zásilky.

e) Část praktická. Proč houby sbíráme. Sběr a význam hub praktický, výživný, životní, průmyslový a obchodní. Houby v kuchyni a špíži. Recepty. Nové způsoby přípravy. Chuť a vůně hub. Kodex alimentarius. Houby jako hnojivo.

f) Sběr, úschova, doprava, konservace hub. Průmysl a obchod. Trhy hub. Dozor na trzích, v konservárnách, poradna. Znalci. Školy hub pro znalce. Klasifikace hub. Houby podle chuti, stravitelnosti, výživnosti atd.

g) Houby jedovaté a podezřelé. Otravy a nemoci z hub. Boj s nimi, záměny. První pomoc, léčení. Jedy a léky z hub.

h) Názvosloví a lidová jména hub, pranostiky. Odborné názvy při popisu a rozboru hub.

ch) Růst a pěstování hub a přírody vůbec. Pozorování. Pokusy. Houby pěstování schopné. Žampiony. Ochrana hub i přírody (lesa, louky atd.). Odbor pěstitelský a ochranný.

i) Houby nižší. Bakterie. Nemoci z hub. Nauka o životě. Hubní epifyti. Biologie člověka, rostlin i zvířat. Člověk, zvíře a houby. Biologickou stravou člověka jsou i houby. Houby jako krmivo.

j) Mykologické události a zajímavosti. Výstavy, přednášky, vycházky, referáty a zprávy. Hlášení, dotazy, upozornění, opravy a propagace.

Prof. Dr. Jan Macků:

Je naděje na objev obecného způsobu pěstování hub?

Peut-on envisager la découverte d'un mode général de la culture des champignons?

Houby rostou po celý rok počínajíc jarními smrži, ucháči a kačenkami až do podzimních a zimních havelek, hlív a penízkovek. Zdůrazňovati dnes ještě praktický význam hub jako lidové sezónní potraviny bylo by zbytečné. Znalost hub a zužitkování všech jedlých druhů, jimiž naše lesy oplývají, tvoří proto důležitou národohospodářskou otázku.

Člověk se však nechtěl spokojiti a nespokojil pouze jistými druhy, které se v menším nebo větším množství od jara do podzimu za příznivých růstových podmínek nahodile objevují, nýbrž chce je najisto sbírati čerstvé, za sucha i v zimě. Proto usiloval odedávna po způsobu jiných kulturních rostlin o umělé kultury hub.

Kultura hub není ovšem tak jednoduchá, jako kultura vyšších rostlin zelených, neboť houby jakožto parasiti nebo saprofyti mají zcela jiné zákony vzrůstu a vzdorují, až na malé výjimky, všem kultivačním pokusům. Tyto růstové zákony hub jsou v celku stále ještě zahaleny tajemným závojem a přes všechny pokusy a bádání se nepodařilo dosud najíti nějaký všeobecný způsob pěstování jedlých hub. Vyšší, zelené, semenné rostliny dovedeme jak u nás v mírném pásu, tak i v tropech, všechny bezpečně výsevem nebo sadbou pěstovati a tak rozmnožovati, u hub se to dosud nepodařilo.

Hlavní příčinou tohoto neúspěchu je především mykorhiza hub. Rozšířený tento zjev spočívá v soužití čili symbiose hub s kořínky určitých vyšších zelených rostlin, hlavně stromů. Nejběžnější příklad takové mykorhizy je na př. náš březňák, jehož podhoubí žije na kořenech bříz, klouzek sličný, rostoucí jen pod modříny, holubinky, ryzce atd. Kdybychom chtěli některý druh hub vypěstovati, musili bychom dobře znáti jeho symbionta, s nímž podhoubí soužije, a zároveň znáti speciální podklad čili substrát, na němž podhoubí vegetuje. Umělé kultury dvou znamenitých trhových hub, žampionů a lanýžů, se podařilo vypěstovati ve Francii, vlasti mykologie, proto, že se předně bezpečně seznal typický substrát, na němž houby žijí. Pro žampiony je to koňský hnůj, pro lanýže štěrkovitá, hlinitovápnitá, teplá půda. Za druhé se to zdařilo tím, že se zjistilo, že žampiony nemají žádného význačného symbionta, leda v přírodě některé luční trávy, kdežto lanýž má speciálního symbionta v dubu. Tak vznikly proslavené francouzské žampionárny a lanýžárny.

Podobně vešla ve známost kultura delikátních jarních smržů a příbuzných ucháčů a kačenek, která se vyvinula postupně od pouhého napodobování přírodních poměrů až po racionální pěstění. Toto vzniklo, když d' Yvoir objevil, že typickým symbiontem smržů jsou artyčoky a topinambury.

To jsou výjimečně šťastné počiny na poli houbových kultur, užité mykologii se však jedná o obecně platný způsob výsevů všech jedlých hub. V literatuře se zatím zaznamenává jediná zpráva, že jistý venkovan v Bavorsku vypěstoval úspěšně množství krásných jedlých hub tím, že v lese nasbírané houby rozmačkal na kaši, tuto smísil se zemí, a ve vlhkém sklepě uložil. Jelikož nejsou známy bližší okolnosti, nelze zprávu zhodnotiti. Snad je to ukazatel cesty, po níž bude nutno při výzkumu se ubírati.

Obecnému způsobu pěstování hub poněkud se blíží kultury hub dřevních, rostoucích na kmenech různých dřevin, ač-li tento způsob pěstování není pouhým napodobováním přírody. To by ovšem nebylo úspěšným výsledkům nijak na závadu. Vzorem je tu pěstitelům prastará japonská kultura bedlovité houby šiitake, zvané též „japonský žampion". Je to aromatická, chutná obchodní houba, jejíž kultura je v celém Japonsku velmi rozšířena a přispívá tu znamenitě ke zvýšení výnosu lesa. Roste na listnatých stromech,

zejména na všech druzích buku a dubu. Pěstuje se uměle tak, že se na podzim po odlistění stromy pokácejí a nechají v lese asi 3 měsíce ležet. Nato se rozřežou na špalky půl metru dlouhé, a do kůry se nadělají zářezy, sahající až ke dřevu. Do zářezů napadají výtrusy šiitake, která tu všude roste divoce, a v krátké době vyrostou na špalcích překrásné plodnice.

Bylo by dobře, kdyby se naše lesnické kruhy také o šiitake zajímaly. Ostatně si můžeme v našich poměrech vychovati svou vlastní šiitake. Vždyť takových chutných dřevních druhů roste u nás více a kultura některých z nich je již odedávna známá.

Je to na př. šupinovka topolová, rostoucí divoce v západních a jižních evropských zemích na topolech a vrbách. Uvádí se do kultury tím, že se nařežou silnější větve topolové nebo vrbové na kuláky, zahrabou do země, při čemž zůstane jedna strana volná, nepřikrytá, a ta se posype výtrusy topolovky. Stane se to tím, že se lupeny zralé plodnice trou o volný povrch větve. Na podzim se objeví šupinovky na kulácích hromadně. Podobná je kultura našich výtečných openěk. Rostou v přírodě na pařezech listnáčů. Vezmeme-li takový pařez do sklepa a zaléváme, můžeme houby neustále sbírati. Postačí vzíti si za tím účelem jakýkoli jiný pařez listnáče, učiniti do kůry zářez nebo ji odchlipnouti, a nalíti tam něco vody, ve které jsme vyždímali zralé opeňky.

Za zkoušku by stál podobný pokus o kulturu jiných našich dobrých dřevních hub, na př. delikátní hlívy ústřičné, hlívy masové, penízkovky aksamitonohé a choroše sírového. Mám zato, že by postačilo vzíti v lese z kmene nebo pařezu hlívou napadeného kus dřeva, nařezati je na terče a přibíti terče na kmeny nebo pařezy téže dřeviny, houbou dosud nenapadené. Po čase se plodnice jistě objeví; také jedlou třepenitku cihlovou bylo by možno takto rozšířiti. Že by se i václavky tímto způsobem lehce rozmnožily, je samozřejmé, leč nebylo by to v lese vítané, jelikož její podhoubí jako rhizomorfa napadá a ničí i zdravé kmeny. Snad by se dalo mluviti o její kultuře mimo les, ve sklepě a pod. Zajímavý je její vztah ke známé statné kapradině hasivce orličí, o němž se v kruzích lesnických mnoho píše a vypráví. Snad tu bude mezi oběma poměr symbiosy.

Za zmínku stojí ještě případ umělého pěstování některých čirůvek. Krásná a chutná podzimní houba čirůvka fialková zároveň s příbuznou čirůvkou nahou, rovněž cele fialovou, je nápadná tím, že roste na podzim hromadně na okraji listnatých a jehličnatých lesů, kde je naváto a nahromaděno hojně odumřelého listí, jehličí, trávy a mechu. Tento přirozený a stálý substrát lze snadno uměle pořídíti ve sklepě nebo v chlévě tím, že sem naneseme silnou vrstvu odumřelého listí, necháme je dobře uležeti až zahníti, a infikujeme je podhoubím čirůvky, které sem snadno z přírody přeneseme. Třeně hub bývají jim takřka obaleny. Také lze vrstvy tlícího listí infikovati výtrusy čirůvek, které jsme nechali vyklíčiti v sterilisovaných zkumavkách.

Doufáme, že se vhodnou synthesou uvedených případů umělé houbové kultury, jakož i dalším výzkumem přec jen podaří rozřešiti problém obecného pěstování jedlých hub.

Prof. Dr. Ed. Baudyš:

Několik poznámek o našich významnějších houbách.

Qulques remarques sur nos champignons les plus importants.

V roce 1947 sbíral jsem velice dobrý červený, hřibu žlutomasému úzce příbuzný, Boletus versicolor. Rostl velice hojně, ačkoliv bylo sucho, na více místech v okolí Bludova u Šumperka a sice hlavně v háji v Dolečkách nad zámkem v Bludově ve značném množství. Houby byly pěkně vyvinuté.

Obr. 1. Je to všem již známá **bedla červenající** čili odřená (Lepiota rhacodes Vitt.), jež byla již na obálce ČČsH. Foto J. Vácha. Proč ji uveřejňujeme znovu? Sm.

Potom rostl i v listnatém hájku na levé straně železniční tratě v údolí řeky Moravy »na Tonovské«, severně od Chromče u Bludova a v lese na vrchu Zbová nad Bohutínem u Šumperka.

Je tedy výskyt hřibu či poddoubníku různobarevného v listnatých hájích u nás běžný, zvláště když k němu čítáme všechny drobné hřiby s červenou nebo načervenalou hlavou.

Co se týče vzrůstu hub ve vysokých horách sděluji, že v r. 1918 sbíral jsem na Labské louce v Krkonoších pod klečí čili kosodřevinou krásně vyvinuté strakoše čili šafránky. Byly úplně zdravé.

Strakoš (B. variegatus Sm.) roste u nás v kraji všude v borovinách, které podle mého nálezu sleduje i na hory. Je to výborná houba užitková, proto se o něj zvlášť zajímám.

Boletus regius (hřib královský) je častý ve smíšených lesích na Strážové u Pejškova blíž Tišnova a v listnatých lesích mezi Chudčícemi a Veverskou Bitýškou.

Spathularia clavata Schff. (lopatička žlutavá či kyjovitá), sbíral jsem většinou v červenci hojně v lesích nad sanatoriem a u kostelíčka Sv. Bartoloměje u Jevíčka a na Bačkovci u Tišnova.

Potvrzuji zkušenosti p. Jar Hyngara, jak sděluje v ČČSH, pokud se týče opékání hub na plotně. Neopékám, pouze ryzce, ale i holubinky, klouzky a vůbec na co v lázeňských parcích přijdu a chutná to znamenitě. Naučil jsem tomu již také mnoho houbařů.

Dr. V. J. Staněk:

Vzácné houby našich stepí.

Les rares champignons de nos steppes.

V našem časopise bylo již vícekráte psáno o mykologické žni z opomíjených koutků naší přírody. Chtěl bych dnes na ně znovu upozornit a poprosit pozorné a všímavé čtenáře o spolupráci v hledání a objevování těch nejvzácnějších a nejzajímavějších hub u nás. Teď je vhodná doba, kdy můžeme hou-

bařit na suchých stráních, širokých, k jihu obrácených mezích, na kamenitých svazích a pustých, suchou travou porostlých místech v okolí skalek a pískových lomů.

To jsou místa, na kterých se někde u nás zachovala dosud původní stepní květena a zvířena, místa velmi zajímavá, krásná a vědecky cenná. Jaká škoda, vidíme-li zmenšování těchto přírodních reservací, nebo dobře míněnou, ale osudně působící snahu o jejich zalesnění nebo posázení ovocnými či jinými stromy. Původní vzácná květena tím zmizí navždy a příroda je tak připravována o jeden z nejpěknějších půvabů. Dbejme toho, aby ve snaze využíti každého kousku půdy nezmizely navždy tyto zbytky původního pokryvu naší vlasti, které se udržely i potom, kdy celý ostatní povrch byl změněn v pole a uměle vysázené lesy. Chraňme je před likvidováním i před ohavným zlozvykem — občasným vypalováním, které bývá prováděno z nerozumu v některých zaostalých krajích. Na těchto místech rostou mimo jiné, různé drobné houbičky ze skupiny břichatkovitých — Gasteromycetes — a to hlavně nejkrásnější z nich — rod Geaster — hvězdice. Pro tyto houby jsou neosázené pusté stráně pravým domovem, ba často je ani jinde nenalezneme.

Suché plodnice těch různých pýchavek a hvězdic vydrží velmi dlouho v dobrém stavu. Můžeme je tedy hledat po celý rok s výjimkou doby, kdy je země pokryta sněhem. Doba jejich růstu je většinou konec léta a podzim. Nejlépe se však hledají na podzim, v suchých zimách a z jara v době, než tato místa porostou vysokou a hustou travou. Některé druhy jsou totiž tak maličké a nenápadné, že patří k největším vzácnostem našich mykologických sbírek a můžeme o nich říci, že se většinou najdou pouhou náhodou.

Obr. 2. **Hvězdice květovitá** (Geaster floriformis Vitt.). Suché plodnice se svinují do klubíčka a zachycují se v trávě. O ⅓ zvětšeno.
Foto Dr. V. Staněk.

Bylo a je u nás několik mykologů, kteří záměrně vyhledávají jejich stanoviště a tam pečlivě hledají. Ale taková snaha má jen málokdy očekávané výsledky, neboť tyto záhadné houbičky se vyskytují tak vzácně a náhodně, že se tomu podivujeme, uvážíme-li jejich dokonalou schopnost rozšiřovat nesmírné množství spor, a to, že nemají prakticky v přírodě nepřátel. Studujeme-li společenstva vyšších rostlin, zdají se nám mnohá místa pro výskyt hvězdic ideální a přece je tu marně hledáme.

Zmiňuji se namátkou o jedné z nich, maličké a úhledné hvězdici květovité — Geaster floriformis Vitt. Náleží k typům nízkým a přízemním na rozdíl od některých hvězdic, které vyrůstají z trávy jako panenky, majíce vnitřní peridii vyzdviženou na několika nožkách. Hvězdice květovitá se za čerstva a po dešti jeví v trávě jako bělavé, později hnědé hvězdičky, veliké asi jako květ sedmikrásky. Vyschne-li stráň, sbalí se rozpukané cípy vnější kožovité peridie a svinou se v kuličku velikosti hrášku. Špičaté, zevně hladké a bělavé cípy se zachycují za traviny a tím se zakotví. Střídají-li se občasné deště s dobami sucha, mohou hvězdice těmito pohyby putovat a posunovat se na jiná místa. Hledání houbiček na suchých stráních je velmi obtížné, poněvadž se svinuté plodničky podobají s výše lidských očí na prvý pohled bílým skořápkám malých hlemýžďů, kterými jsou takové stráně posety, anebo se spletou s bělavým trusem koroptví, který bývá v těchto místech všude roztroušen.

Přináším obrázky této vzácné houbičky a prosím naše pozorné mykology, odborníky i amatéry o pomoc při obtížném pořizování mapy výskytu hvězdic v Československu. Vzal jsem si za úkol zjistit co nejvíce nalezišť těchto a všech jiných podobných druhů a soustředit je v podrobné práci. K hledání nestačí člověk ovšem sám a je zapotřebí spolupráce co největšího počtu houbařů i laiků. Výborně se osvědčily loňského podzimu i společné sběry školních dětí, provedené holešovickou školou v pražském okolí. Za poměrně krátký čas se sešlo různými akcemi více než tisíc exemplářů hvězdic ze všech koutů naší vlasti, z lesů listnatých, jehličnatých, z křovin i suchých strání. Avšak k podrobnému studiu je zapotřebí několikaletého pečlivého sběru a přesných záznamů.

Každý nálezce bude jako objevitel nové lokality v knize uveden a jeho poznámky budou plně zhodnoceny. Je možné, ba pravděpodobné, že takto zjistíme u nás některé vzácné a snad i dosud neuváděné druhy. Dílo bude přinášet fotografie lokalit (nalezišť) těchto vzácných druhů, které v dohodě s objevitelem během času pořídím. Je ještě mnoho otázek, které nám zůstaly nerozřešeny a z nichž některé bych rád rozřešil. Potřebuji k tomu co nejvíce exemplářů hvězdic, sbíraných ve všech stupních vývoje a zachovalosti, tedy i ty staré a rozbité, nejen ty pěkné! U každého nálezu bych chtěl vědět:

1. místo a datum nálezu,
2. jméno a adresu nálezce,
3. bližší, alespoň krátký popis lokality, kde byla nalezena (na př. slunný okraj smrčiny, stromy asi dvacet let staré, nebo: v lesní rokli pod bezovým keřem atd.),
4. při hromadném výskytu plodnic celkový počet nalezených kusů téhož druhu pohromadě rostoucího a přibližnou rozlohu, jakou asi zaujímaly,
5. směr svahu (na př. jižní strana travnatého svahu).

Zásilky s pokud možno přesnými údaji zašlete prosím přímo na moji adresu: **Dr. V. J. Staněk, Praha II, Gorazdova 9 (telefon 470 05).** Zapamatujte si pokud možno, nebo poznamenejte si, kde byly houby nalezeny, aby bylo možno u vzácných druhů později zachytit charakteristickou lokalitu fotografií. Houby vyjměte i s podzemní částí a zašlete v pevném obalu, aby se cestou nepomačkaly a nepolámaly. Poštovné rád nahradím.

Obr. 3. **Hvězdice květovitá** (Geaster floriformis Vitt.). Skupina navlhlých plodnic (poněkud zvětšeno). Roste na suchých travnatých stráních k jihu obrácených, hlavně na ponticko-panonských stepních oblastech, na příklad u Zlíchova u Prahy. Foto Dr. V. Staněk.

Naleznete-li zvlášť krásné skupinky hvězdic v místech, kde je naděje, že nějaký čas vydrží a která lehko znovu naleznete, zašlete mně prosím tu nejhůře vyvinutou ke zjištění druhu a já podle možnosti bych si po úmluvě s vámi dojel přímo na místo pořídit dokladové fotografie naleziště a hub v přirozeném prostředí.

Jen tak bude možno přinést v připravovaném díle opravdu cenné výsledky. Houbaři staří i mladí, odborníci i začátečníci, všímejte si hvězdic ve svém okolí a pomozte mně při sběru! Je mnoho vzácných a zajímavých rarit, které každoročně u nás setlí nepovšimnuty na jehličí v lesích, na pasekách, výslunných pastvinách, na kamenitých a písčitých stráních, v borových a akátových háječcích, na pahorcích, na travnatých svazích, v křovinách i v zahradách. Vhodně soustředěny podají nám potřebný obraz o rozšíření a výskytu i proměnlivosti jednotlivých druhů. Za jakoukoliv spolupráci v tomto směru předem pěkně děkuji a budu za ni každému opravdu vděčný.

Miroslav Houška:

Huby a mykologia na Slovensku.

Chcel by som podať v krátkosti stručný prehľad mykologických pomerov na Slovensku a to ako s hľadiska základne vedeckého, tak aj praktického (s hľadiska vedy aplikovanej). Pre úvod rád by som povedal niečo všeobecného o výskyte a raste húb v zemi Slovenskej.

Predom zistíme, že dávna domnienka prof. Smotlachu, že stredná a severná Európa má huby väčšinou rovnaké, je aj tu doopravdy potvrdená. Nenájdeme tu iné druhy húb ako v okolitých štátoch, alebo v Európe vôbec, ale stretneme sa tu s inou, nie menej dôležitou skutočnosťou, že výskyt húb u nás na Slovensku je omnoho pestrejší a čiastočne bohatší ako v historických zemiach. Je to spôsobené rôznejším utváraním sa zemského povrchu. Na Slovensku sa totiž striedajú horské útvary s údoliami a rovinami pri veľkých rozdieloch nadmorských výšok.

Avšak dôležitým činiteľom je tiež pokrytie zemského povrchu. Na Slovensku striedajú sa prirodzené, hlboké a husté lesy jak listnaté, tak aj ihličnaté s lesmi umele vysadenými ľudskou rukou, ktorá im vtisla úplne iný ráz ako príroda. To všetko má prirodzene veľký vplyv na vyskytnutie húb. Tiež sa dá tu mnoho nového vyskúmať. Každý kraj Slovenska má svoje stále druhy húb, naproti tomu iné vyskytujú sa tam len ojedinele a pomerne vzácne. Tieto skúsenosti majú, pravda, hubári českí, avšak v Čechách pásma rôznych druhov húb navzájom sa prekrývajú a nenápadne prechádzajú jedno v druhé, kým na Slovensku je tento prechod príkry a ľahšie pozorovateľný, čo je práve spôsobené rázovitejším povrchom zemským. Môžeme teda právom povedať, že Slovensko je zemou hubárskych kontrastov, jak sme už raz v ČČSH podrobne uviedli.

Mykologická spoločnosť má mnoho svojich členov tiež na Slovensku a taktiež mnoho pre Slovensko už vykonala, ale napriek tomu nás čaká na tomto poli ešte mnoho práce. Zvlášte praktických hubárov je na Slovensku málo a málokto z ľudí pozná aspoň hlavné druhy húb. Len poverené obchodné a priemyselné spoločnosti prevádzajú organisovaný sber húb za účelom konzervovania a sušenia a s naším ústavom spolupracujú.

Zvlášť vidiecki ľudia sa hubám takmer úplne vyhýbajú a každú druhú považujú za jedovatú. Tým nám ovšem uniká dôležitý hospodársky produkt, ktorý by sme mali lepšie využiť, aby nám nehnily peniaze v lese. Dúfam, že postupom vládnej a hubárskej päťročnice sa i na Slovensku práca na tomto poli zintenzivní a skoro sa budeme môct kľudne pozrieť na dobre vykonanú prácu, v ktorej ovšem nie je pre nás zastávky.

Ing. R. Benda:

Několik zajímavých hub v Kinského zahradě v Praze.

Rapport sur quelques champignons intéressants ramassés au jardin Kinský à Prague.

Kromě hub smržovitých, hřibovitých a j. nalézáme v Kinského zahradě řadu jiných zajímavých vzácnějších druhů.

1. Nejranější houbou na slunečných jižních travnatých stráních je **zvoneček pohárový** či zemní číška jícnová (Geopyxis craterium Schw.), rostoucí na zemi na ztrouchnivělých listnatých větévkách. Je to stopkatý pohárek asi 5 cm vysoký, vně tmavě sametově hnědý, uvnitř černý, dužnina bílá, jedlý. Za mírné zimy a příznivého února objevuje se zde dosti pravidelně 7. III. (na př. r. 1946); trvá-li zima déle, roste koncem března nebo začátkem dubna (23. III. 1947, 8. IV. 1942, 8. IV. 1943, 14. IV. 1944).

2. Dne 5. V. 1941 nalezl jsem u horního jezírka na travnatém svahu krásný veliký exemplář vzácné **destice žilnaté, odr. síťkovaná** (Discina venosa, var. reticulata Grev.). Je to velmi chutná houba. Na pondělní přednášce vzbudila oprávněnou pozornost.

3. Ještě je plno májovek a již vyrážejí ve spoustách pod duby jedovaté **vláknice Patouillardovy** (Inocybe Patouillardi Bres.) s kloboukem až 10 cm velkým, zprvu bílým, pak načervenalým. V r. 1944 rostly na dvou místech ve

spoustách od 1. VI. do 17. VI. V r. 1945 objevily se již 19. V., v r. 1948 dne 31. V. a r. 1949 dne 30. V. Záměna s májovkou je při neopatrnosti snadná, sám jsem byl svědkem takové záměny. (Vyobrazení a podrobný popis je ve Smotlachově atlase 1/242.)

4. Za několik dní po výše uvedené vláknici vyrazí menší, červenější **vláknice Godeyova** (Inocybe Godeyi Gill), s hlízkou; je méně jedovatá než předešlá. (Viz Smotlachův atlas 1/241.)

5. Koncem května nebo začátkem června sbíral jsem ve spoustách za Hladovou zdí na východním svahu v křovinách v r. 1942-44 chutnou **pečárku krvavou** (Psalliota haemorrhoidaria Kalchbr.), exempláře s kloboukem až 25 cm v průměru (váha 1 kusu až ½ kg), s krásně lososově růžovými lupeny a dužninou na řezu krvavě červenající. Dny sběru v r. 1942: 10. VI., 26. VI., 3. VIII.; v r. 1943: 17. VI., v r. 1944: 26. V., 2. VI., 25. VIII. (Viz Smotl. atlas 1/236.)

6. Z bedel nalézám nahoře u Hladové zdi dosti vzácnou **bedlu hnědohedvábnou** (Lepiota rufovelutina Vel.). Je masově hnědá, hedvábná, lupeny při zasychání zbarvují se karmínově. Jeden exemplář rostl přímo ze zdi. Nálezy v r. 1944: 22. VI., 2. VII., 5. VIII., 29. X. a dokonce ještě 12. XI., tedy od června do listopadu; pak jen ojediněle 21. IX. 46 a 3. VII. 49.

7. Hojně roste v Kinského zahradě na několika místech, často v houfech, méně známá **pečárka rezavošedá** (Psalliota xanthoderma, var. obscurata R. Maire), páchnoucí inkoustem, jinak však jedlá. Nalezl jsem ji každoročně, zejména však hojně 23. VI. a 25. VII. 1944, 21. IX. 1946 a 30. VI. 1949. (Viz Smotlachův atlas 1/235.)

8. **Bezovka ucho Jidášovo** (Hirneola Auricula Judae L.) má svoje „systemisované místo" u Národopisného musea na javoru jasanolistém (Acer negundo L.), kde ji nalézám od června až do podzimu. Kromě toho na několika černých bezech. (Viz Smotlachův atlas 1/148).

9. Přímo na zemi v trávě roste nad dřevěným kostelíčkem **hlíva plátková, odr. zemní** (Pleurotus petaloides, ssp. geogonius D. C.), barvy čokoládové s šedým ojíněním a pachem okurkovým. Je jedlá. Nálezy: 21. VI. 43, 30. VI. 44, 17. VI. 46, 7. VI. 48, 26. IX. 48, 2. VI. 49, 13. VII. 49.

10. Pod duby u horního jezírka nacházím **hřib podezřelý či hořký** (Boletus suspectus Krombh. s. Smotl. = amarus Pers), ze skupiny modráků, který se kloboukem podobá kříšti a třeněm hřibu bronzovému, nemá tedy nic červeného na třeni. Pro kuchyň se nehodí. — Moje nálezy hlavně 19. VIII. 46, 11. VII. 48.

11. Nahoře u skal v „čarodějném kruhu" roste **rudočechratka kruhomilná** (Rhodopaxillus cyclophilus Lasch = Tricholoma irinum Fr.), světleplavá čirůvka s vůní po fialkových kořenech a se světle narůžovělými, hladkými výtrusy. Výborná, jedlá houba. Nalezl jsem ji zde vícekráte, posledně 3. VII. 46.

12. Pravým škůdcem listnatých stromů je jedinečný **choroš (rezavec) štětinatý** (Polyporus [Inonotus] hispidus Bull), rostoucí zde na břeku a muku, z nichž mnohý již vzal za své. Zajímavé jsou u něho odvodňovací kanálky. Nálezy z r. 1948: 13. VII., 13. IX., 20. IX.

13. Výhradně pod duby roste na dvou místech jedlý **hřib plavý či skvrnitý** (Boletus impolitus Fr.), páchnoucí slabě jodoformem. Nacházím jej zde od června do září. Podrobný můj článek je uveřejněn v České mykologii, ročník III, str. 69—72.

14. Velmi zajímavý, zde dosti hojný, je zvláštní druh hvězdice. Je to **hvězdice vlasohlavá** (Trichaster melanocephalus Alex.), jejíž teřich je bez okrovky. V červnu objevuje se ve křovinách ve stadiu zavřeném, tvaru cibulovitého, v srpnu se nádherně rozvije („rozkvete"), načež brzy zčerná od výtrusů. Ačkoliv jsem hodně exemplářů přikrýval a chránil, podařilo se mi pouze jedenkráte (14. VIII. 46) uvidět tuto nádhernou hvězdici těsně po rozpuknutí vnější okrovky, s překrásnými bílými, jako hermelínovými cípy. Škoda, že je od neznalců stále ničena. Krásné a vděčné jsou procházky Kinského zahradou!

Jan Bulíř:

Jaký vliv má sběr hub na životnost podhoubí a výskyt hub?

Quelle est l'influence du ramassage des champignons sur la résistence du mycélium et sur la présence des champignons?

Podle vyprávění mého otce chodil z mého bydliště — vesnice u České Lípy, kolem r. 1905 na houby pouze jeden starší člověk. Hub (především hřibů) byla hojnost. Když jsem já sám začal houbařit (kolem r. 1910) bylo hub stále dost. I v lese, který bychom dnes opominuli, rostly hřiby i křemenáče v pohádkovém množství — avšak na houby chodila již celá ves. Lidé pouze odřezávali hlavičky, třeně nechali. Když jsem jezdíval ze studií domů (od r. 1922-26) bylo již vzácností najít na místech, kde dříve rostly houby, hřiba nebo jinou sbíranou houbu. Přihlížím přitom k tomu, že se les za 10—20 let změnil, a že některá léta houby rostou méně atd. Avšak ani v širším okolí nebyly houby ve větším množství. Nyní, po 30—40 létech, nikdo na těchto místech houby nehledá, protože není pamětníka, že by tam houby, které lidé sbírají, rostly.

Z toho, že nyní roste méně hub (platí to pro poměrně široký terénní okruh) lze dovozovat, že sběr hub, který byl stále intensivnější, měl za následek úbytek výskytu hub. Podotýkám znova, že jsem si vědom, že nyní sbírá více lidí houby než dříve. Jedná se o prokázaný úbytek vzrůstu — nenajdou se ani stopy po houbách. Les je málo změněn — jedná se o borové lesy v písečné půdě, které rostou velmi pomalu.

Pravděpodobně tím, že všechny plodnice (nebo valná část) jsou sbírány a nemohou vytvořit výtrusy, zmenšil se počet plodnic, protože stará podhoubí vyhynula a nová nepřibyla.

Tuto skutečnost se zdá potvrzovat fakt, že houby rostou ve velkém množství tam, kam lidé nechodí. Za mykologickou zahradu mám ostrov v rybníku Dehtaří západně od Č. Budějovic. Přístup na ostrov je možný jedině broděním nebo plováním a je i jinak ztížen. Od jara do podzima tam roste velký počet druhů ve velkém množství. Pátrně tím, že nikdo neničí podhoubí vyhrabáváním (jak se tak děje jinde při hledání hřibů, březnovek a havelek) ani uřezáváním plodnic, které mohou vytvářet výtrusy, neubývá na množství hub. Námitka, že bohatý výskyt je podmíněn vlhkým vzduchem (ostrov) padá, protože v jižních Čechách znám mnoho podobných míst, kde přece houby rostou málo, protože tato místa jsou snadno přístupná.

Trvalý sběr ruší výskyt hub. Pozorování kol. Bulíře je správné. Tam, kde jsou houby, i symbiotické, po dlouhou řadu let vytrvale sbírány, mohou vymizet časem úplně. Platí to nepochybně o naší čtveřici hřibů pravých: borový, dubový, smrkový a černák, které přestanou (to znají všichni praktičtí houbaři) na svých místech po řadě let růsti a poněvadž se to stane na více místech celého lesa, přestanou tam pak růst téměř vůbec. Podhoubí hřibu žlutého čili bronzového (kamenného) — B. aereus Kr., vymizelo mi na dvou místech, kam jsem na hřiby tyto chodil po 20 let, konečně úplně, ačkoliv se poměry na oněch místech celkem nezměnily. Přestaly tam prostě růst. Podhoubí vyhynulo a nebylo obnoveno, neboť místo to bylo nápadné, každému přístupné a proto se tam plodnice s výtrusy vlastně nikdy pořádně nevyvinuly. Vždy byly sebrány.

Další pozorování zjevu Bulířova je nutné a cenné. Čtenáři, sdělte redakci své zkušenosti! Smotlacha.

Zdeněk Fišer:

Houby v národních českých pohádkách.

Les champignons dans les contes populaires tchéques.

Je jistě podivné, že v českých pohádkách, jak je zpracovala Němcová a Erben, není téměř zmínky o houbách, jež přece náš lid dávno znal a sbíral, ačkoliv se často líčí příroda lesní a luční, tedy typická houbová prostředí. Je nepravděpodobné, že by to bylo způsobeno umělým přepracováním autorů; ti by jistě zmínky o houbách nevynechávali.

Ale přece sporé zmínky a narážky na houby najdeme alespoň u Erbena. Tak mezi materiálovými zápisy chodských pohádek zaznamenal Erben v cyklu »Pán Ježíš se sv. Petrem po cestách« pohádku »Jak houby povstaly«, kterou si můžeme pro krátkost uvésti celou:

»Pán Kristus se sv. Petrem šli lesem. Pán Kristus napřed, Petr pozadu. Petr, maje se postit, vytáhl potajmo housku a jedl. Pán Kristus promluvil naň. Petr, aby mohl odpovědít, vzal žvanek z huby a zahodil ho několikráte. Z těch žvanků povstaly houby.« (Dílo K. J. Erbena sv. 3, České pohádky, 3. vyd. str. 233—4). — Běží zde asi o lidovou etymologii slova »houba«, jež lid odvozuje od slova »huba«. Zajímavá nepřímá narážka na houby je v III. oddíle Erbenova cyklu »Divé ženy«: »Divé ženy rády tancovaly do kola na lukách, a na tom místě, kde tancovaly, vyrostla po nich vysoká tráva; a po tu dobu, když na lukách někde je viděti kolo z vyšší trávy, říkají lidé, že tu tancovaly divé ženy. (1. c. str. 101—102).

Jde zde zřejmě o jev známý našim mykologům z praxe a z článků v ČČSH a ze Smotlachova Atlasu hub, že totiž některé houby, na př. špička obecná, strmělka bělostná, čirůvka májovka a čirůvka dvojbarvá, si pěstují v kruzích kolem vlastního podhoubí bujnou trávu, tím, že ji dodávají dusík, aby na ní pak parasitovaly.

Čekáme na další příspěvky k thematu »houby v pohádkách« a řešení problému málomluvnosti pohádek o houbách. 5. I. 1950.

Dr. F. Smotlacha:

I. Moniliosa — houbová choroba ovocného stromoví.

La moniliose-maladie des arbres fruttiers causée par la mucerinées.

Mezi hospodářsky největší a při tom stále rostoucí pohromy a zhoubce našeho ovoce patří škvarka čili monilie. Ve své podstatě je to všeckovýtrusá houba dosti vysoko organisovaná, která v moderní době zároveň se člověkem a jeho ovocnými stromy všude v kulturních zemích a zvláště také u nás mocně se rozšířila a stále více se šíří.

Znám tuto chorobu již více než padesát let, t. j. již z mládí, od kdy jsem rostl v přírodě, kterou jsem si zamiloval a kterou jsem jen proto od mládí s velkým zájmem sledoval a pozoroval. A jestliže jsem již před 25 lety ve „Vesmíru" sdělil, že mnoho z našich zvířat a rostlin u nás od mého mládí silně ubylo, na př. čmeláků, bodláků, kavek, čejk, sýkorek a pod., a to velmi nápadně, musím v tomto případě říci, že některých organismů naopak u nás přibylo. To platí zejména také o monilii, puklici, mnohých plevelech atd.

Zvlášť monilie, jakožto zhouba našeho ovoce, rozmnožila se od mého mládí překvapujícím způsobem. Kdežto před padesáti lety byla škvarka u nás vzácností, vyrůstajíc jen na málokterých staročeských druzích ovoce, které tehdy na našich venkovských sadech převažovalo, postihuje dnes někdy až třetinu

ovocné úrody k veliké naší hospodářské škodě. To neplatí samozřejmě jen pro naši lokalitu na Královéhradecku, kde i dnes jsou postihovány stromy novodobé a nikoliv staré a staročeské, nýbrž pro celou naši republiku a zejména ovšem pro země české. Můžeme počítati, že škody ze škvarky jsou dnes stamilionové.

Nechceme zde jíti do podrobností ani se zabývati podstatou choroby, která napadá nejen ovoce, nýbrž i samy stromy, jejich listy a letorosty, chceme jen stručně upozorniti příslušné činitele, že při dnešním způsobu pěstování ovocných stromů, které naprosto nebere ohled na monilii, bude se ještě monilie šířiti větší měrou nežli dosud.

Hlavní příčinou dnešního velikého rozšíření monilie u nás je nepochybně skutečnost, že se u nás pěstují ovocné druhy monilií podléhající přímo i nepřímo. Přímo, t. j. druhy, které ze své povahy samy od sebe monilii přímo volají, jsou k ní náchylné, jež nemají vůbec žádné imunity proti ní. Nepřímo, že se pěstují sice druhy, které nejsou svou povahou a dědičností k monilii náchylny, ale tím, že se štěpují na podložkách monilii nevzdorných nebo k ní náchylných, se stává, že ovoce vyrostlé na štěpech z těchto stromů, monilii silně a snadno podléhá.

Co proti monilii? Zde nemohu jíti do podrobností. Chci jen naznačit. Sapienti sat! Zkoumám tuto otázku od mládí, neboť mně vždycky zajímala a v posledních letech přišel jsem již k přesným výsledkům, které sdělím, jakmile mi bude poskytnuta vhodná příležitost. Zde chci je uvésti jen zcela stručně:

1. Hubiti škvarku přímo, t. j. spáliti nebo do země na trvalo zakopati všechno ovoce, monilií postižené, a to ve všem stáří tohoto ovoce. Při zkrmování monilií napadeného ovoce je otázka, zda zkrmováním ovoce se zničí opravdu a vždycky zárodky houby a zda se tím spíše šíření monilie nepodporuje.

2. Odstraniti druhy ovoce monilií napadené nebo je omeziti na minimum nebo alespoň na místa, kde neškodí. To platí na př. o jablku „Car Alexandr", které bych zakázal pěstovati vůbec.

3. Stromy, jejichž ovoce podléhá škvarce, je třeba vždy co nejdříve, co nejrychleji a nejdůkladněji očesat, aby monilie neměla možnost na nich a z nich se rozšířit. Za deštivého počasí očešme je nejraději polozralé.

4. Do budoucna nepřipustit vůbec podložky, které monilii podporují. Sem patří na př. mirabolan, který ostatně podléhá také silně mrazům.

5. Pěstovati vhodné druhy ovoce staročeského, monilii vůbec nepodléhajícího. To používat za podložky.

II. Mičurinství v houbách.

La doctrine de Mičurin appliquée aux champignons.

Když naše Zemědělská akademie dala na podnět svých vědeckých odborníků heslo všemu našemu lidu, který se zabývá studiem a pěstováním přírody, aby využil myšlenek Mičurinových a Lysenkových k lepšímu jejímu poznání a k zušlechtění ve všech jejích částech a zástojích, tu ovšem nemohou zůstati pozadu ani československí houbaři a jejich instituce a orgány, t. j. Čs. mykologická společnost, Mykologický ústav, Časopis čs. houbařů, Houbařská pětiletka ČSR atd. Vždyť myšlenka všech pracovníků a členů v uvedených institucích je od začátku mičurinská, t. j. jít za vrcholným poznáním a využitím přírody pro všechen lid. To je právě to, co naši houbaři ve zmíněných institucích dávno činí, jdouce vědomě za pokrokem ve znalosti a využití přírody, za mičurinstvím.

Mičurinství čs. houbařů je na př. dáno v programu houbařské pětiletky ČSR, jenž je dnes i programem ČMS, MÚ a ČČSH:

1. Poznat dokonaleji houby jedlé i jedovaté, rozšířit a zvýšit znalost jich u všeho československého lidu, počínaje mládeží ve škole i v rodinách.

2. Využít všechny naše houby jedlé co nejlepším a nejúčelnějším způsobem jako potravinu, pochutinu a koření za čerstva i průmyslově zpracovávané jak doma, tak pro obchod do ciziny za valuty. Klasifikovat je podle chuti a j.

3. Chceme nejenom vysbírat všechny naše houby, ale chceme je i pěstovat. V tomto směru pracujeme již dlouhá léta. Od r. 1909 do dneška zkusil jsem na 200 význačných druhů hub, jak by se daly pěstovat a připěstovávat a většinou se zdarem. Napsal jsem o tom mnoho článků v ČČSH, velmi často jsem o tom přednášel a přečasto dával v tomto směru radu. Naposled r. 1944 ve svém fotografickém barevném Atlase hub jsem na př. psal o pěstování jedlých bedel, čirůvky nahé, penízovky sametonohé atd. O pěstování hub hřibovitých jsem vydal celou samostatnou publikaci. Na své ovocné zahradě s větším či menším úspěchem pěstuji smrže, špičky, žampiony, májovky, václavky, hřiby, kozáky, křemenáče, modráky, čirůvky nahé, mlženky atd. Ve své mykologické zahradě pěstuji si podle potřeby houby hřibovité, slizáky, lišky, holubinky, ryzce, pýchavky, čirůvky, topolky atd. V tomto směru chceme dát radu každému, kdo se o věc zajímá. Proto také přináší náš časopis ČČSH článek vynikajícího našeho odborníka a pěstitele hub dr. prof. Jana Macků z Brna.

4. Avšak MÚ, ČMS, ČČSH atd. zabývají se od svých počátků i základními mičurinskými zástoji a methodami, t. j. pěstěním a ochranou přírody, tedy především také lesa, který nejvíce hub plodí, avšak také okrasných a rekreačních sadů a parků, kde rovněž houby rostou. Ochranný a pěstitelský odbor MÚ, ČMS, ČČSH atd. má plné oprávnění i z myšlenek mičurinských.

5. Existují i zvláštní naše odbory, které se starají o poznání hub dalších nejen k jídlu, průmyslu i obchodu se hodících, nýbrž i hub, hodících se jako léky. Sem patří i dokonalé poznání hub jedovatých, otrav houbami, jejich léčení a prostředků léčebných. Také v tomto směru pracujeme pilně, ba víme si i nižších hub a bakterií, působících nemoci člověka nebo poskytujících člověku léky: penicilin, streptomycin atd.

6. V době myšlenky Mičurinovy a také v době houbařské pětiletky patří sem dokonalé poznání nemocí z hub u rostlin: polyporosa, armillariosa, moniliosa. Proto sem čítám i studium staročeských a ovšem i nových ovocných stromů a všeho, co se jich dotýká. I v tomto směru pracuji již dlouho. A dodnes je zde ještě mnoho nejasného. To je také úkolem našich mičurinců: mykologů a zároveň pomologů. ČMS a MÚ zařídily pro otázky mičurinské a lysenkovské zvláštní pracovní a vědecký odbor.

7. Mičurinství i naše houbařství slouží lidu. Jsou projevem pokroku, projevem socialismu a komunismu. Naše heslo „Houby všem", „Věda o houbách všem" bylo obsaženo od r. 1909 ve všech našich výstavách, propagačních podnicích a je i dnes naší hlavní směrnicí. Chceme dát každému houby čerstvé, různě konservované, na př. i mražené, přirozeně rostlé i pěstované podle toho, jak si kdo přeje, jak to potřebuje, jak je to účelné pro něho, pro náš lid a pro celou naši republiku. Náleží sem i naše činnost publikační: ČČSH, Atlasy, Ročenka, další naše knihy a práce, naše výstavy, přednášky, kursy, vycházky a naše poradny v Praze a všude v ČSR. Prosím laskavé čtenáře, aby všichni s námi spolupracovali, stali se našimi členy, odběrateli ČČSH, referenty atd.

Jindř. Zahradník:

Připomínka k získávání dusíku houbami.

Comment les champignons se procurent de l'azote.

Půdě, kde delší dobu nic nerostlo, říká rolník mrtvá půda. Při mrtvé spodní půdě jde o půdu ne bez neústrojných živin, ač se rostlinám v ní nedaří, ale o půdu bez vhodných bakterií.

Přítomnost půdních bakterií je pro zdárný vzrůst rostlin velmi nutná, ba bezpodmínečná. A tu mám již delší čas myšlenku, že rostlina nepři-

jímá z půdy přímo neorganické soli a živiny, ale že tato nezbytná půdní mikroflora, která jistě není v půdě nadarmo, tvoří z neorganických živin jakýsi polotovar, přechod z říše neorganické do organické, nebo že je upravuje tak, že rostlina je snadno a rychle přijímá.

Podobně jako mrtvou a živou půdu rozeznávám živou a mrtvou vodu.

Za živou vodu pro rostliny pokládám dešť, vodu dešťovou, potoční a rybniční, za mrtvou studniční. Voda ze studně, třeba i přes den ohřátá a prosluněná, nemá pro rostliny toho účinku jako vody prve jmenované. Zaléváním »živou« vodou, zvláště s velkým obsahem bakterií, stane se plodnou i mrtvá půda a slabé, pomalu rostoucí rostliny rostou bujněji.

Vše jistě jen pro přítomnost půdních bakterií, mikroskopických hub, žijících s rostlinami v symbiose a pro jejich biologický účinek.

Pozn.: Pěstovával jsem zeleninovou sadbu v bedničkách za okny. Přinesl jsem si zdánlivě pěknou čistou humusovitou hlínu z krtin. Sadba nerostla ani po plném umělém hnojení. Jindy do pařeniště dal jsem hlínu s místa, kde nic nerostlo, aby nebyl plevel. Rovněž žádný vzrůst, až po zalévání splaškoovu vodou ze strouhy. V obou případech nebyly v půdě půdní bakterie.

b) Výzkum základní a všeobecný.

RNC Jiří Hlaváček:

Psalliota semota Fr. — Pečárka odlišná.

(Obr. 4.)

Drobný lesní žampion, zajímavý svými vztahy k prostředí. Je typický pro suché smrčiny, kde za určitých podmínek vyrůstá naráz v ohromném množství, aby za několik dní nadobro zmizel a třeba se již neobjevil. Tvoří rozsáhlé, husté houfce a někdy i srostlice. Vyskytuje se pravděpodobně ve smrkových lesích všech evropských pahorkatin. V ČSR byl zjištěn Velenovským u Jiren a Trnové, Hlaváčkem u Košetic a Pelhřimova.

Stručný popis: Klobouk 2—7 cm široký, nepravidelně kulovitý, pak sklenutý až rozložený, pevný, tence masitý, bělavý s okrovým nádechem, místy rezavý, hladký, jindy s vlákny nebo šupinami přitisklými, zbarvenými hnědě v odstínech oranžových až karmínových. Střed tmavší, hladký. Okraj klobouku v mládí žlutě třásnitý. Pokožka úplně loupavá, pomačkána barví se žlutě až oranžově. Třeň obvykle na spodku ztloustlý až hlízovitý, dutý, hladký, bělavý, stářím nebo pomačkáním žloutne až oranžoví. Límeček bělavý nebo nažloutlý, pomíjivý. Dužnina bělavá, neměnlivá, jen v basi tř. se barví oranžově, anýzově vonná, příjemné chuti. Lupeny husté, volné, tenké, dlouho bílé, pak šedorůžové, posléze čokoládově hnědé. Spory vejcovité nebo elipsoidní. hnědé 3,5—4,5/2—3 milim. Basidie se čtyřmi sterigmaty. Cystidy oválné, skoro vejčité 7—18 mm široké. — Reakce: pok. kl. anilinovou vodou — rychle oranžová, přidáním kyseliny dusičné — rychle rudá; kys. dusičnou duž. i pok. kl. — rychle žlutá.

Pečárka odlišná není příliš měnlivá. Nejširší variační rozmezí má ve velikosti a v barvě a odění klobouku. Přesto však má v literatuře dosti synonym: Ps. fulveola (Lasch.) Fr. Hymenomycetes p. 279 (zřejmě její větší exemplář), Ps. rubella Gill. hymenomyc. p. 563; rovněž Langeho druhy Ps. rubella Gill. var. pallens Lge. FAD IV. p. 61 (zahrnující bledší exempláře). Ps. amethystina Lge. p. 61 (non Quel.), Ps. bruneola Lge. p. 60, Ps. dulcidula (Schulz?. Fr.?) Lge. p. 61, a Velenovského Ps. minuta Č. h. p. 561, zdají se býti identickými.

Kornoutky (lišky) zežloutlé a bílé lišky obecné.

Cantharellus flavus Sm., C. albidus Sm.

Kornoutky lišky zežloutlé, Cantharellus (Craterellus) clavatus I. var. flavus Sm., hlásil mi 17. 7. 1948 náš nový spolupracovník a praktický znalec hub p. Hubert Žitný z N. Hradce Král. Sbírá je každoročně v jedlině u Chvojence (blízko Holic ve vých. Čechách na Pardubicku). Rostou tu v pruhu vedle cesty. Kdežto jinde jsou „kornoutky" pěkně fialové a jen ve stáří trochu zažloutlé, což právě ukazuje na příbuzenství s liškou obecnou (Cantharellus cibarius L.), jsou tyto kornoutky žluté opravdu jako liška obecná a jen na okraji plodnice a místy na spodu fialové. Je to prostě barevná odrůda lišky fialové, připomínající lišku obecnou a bílou lišku dubovon. Liška dubová čili bílá (Cantharellus cibarius L., var. albidus Sm.) byla mnou popsána již v knize Smotlacha-Vejrych „50 druhů hub". R. 1948 vyskytovala se na trhu v Hradci Král. již od začátku června, ale jen řídce. Je to známá houba, na niž se někde svádí zažívací poruchy z lišky obecné, jinde naopak si ji cení více nežli typické lišky. (Kdo něco o těchto dvou odrůdách víš, sděl to laskavě redakci.)

Obr. 4. **Pečárka odlišná** (Psalliota semota Fr.) s výtrusy. Jest to drobný lesní druh, jedlá. Kreslil RNC. Hlaváček. Podrobnosti v článku.

Choroš lesklý, Fomes lucidus (Leys) patří příbuzenstvím velmi úzce choroši plochému, Fomes applanatus. To se pozná, když z mimořádných důvodů vyroste místo do výšky do plochy. Pak noha jeho je krátká, obyčejně po straně

přisedlá a rozšiřuje se stranou do plochy. Lakově lesklý, pásovitě členěný klobouk je pak složen i z několika laloků vedle sebe a nad sebou položených a různě rostlých. Příkladem plodnice tohoto tvaru byl pěkný kousek, nahoře tmavě až černě červený, místy jako by hnědě poprášený v lesklé černi, přecházející na okrajích v karmín. Nalezl jej p. plk. Spálený ve Stromovce v polovině září 1947 v přízemí na bříze. Kdežto u kamenného valu ve Stromovce pod černými bezy rostou malé drobné plodničky na tmavě purpůrové noze se světle červenou malnou hlavičkou a se žlutí na okrajích. Co je příčinou těchto růzností barevných i tvarových jsme nezjistili. Stejně krásné kusy choroše lesklého poslal p. Zd. Beneš 29. 7. z Babylonu na Šumavě. Choroš lesklý rostl r. 1947 od jara do podzimu vždy po deštích, jak jsme o tom již psali. Stejně tmavě černě karmínovou formu jako p. pl. Spálený nalezla i sl. MUC D. Jablonská 14. 9. u Kutné Hory; měla klobouk centrální, z poloviny hnědě poprášený.

Smotlacha.

Arnošt Jech:

Liška ametystová (načervenalá)

Cantharellus amethysteus Quél.

Tato houba byla v několika exemplářích vystavena na výstavě hub v Kamenickém Šenově v říjnu 1948. Profesor Dr. Velenovský ji popisuje na stránce č. 78 svého díla »České houby«. Uvádí, že uč. Rohlena tvrdí, že se jeho rodina touto houbou několikráte otrávila. Sám prý nemá zkušeností. — Od lišky obecné liší se jen tím, že klobouk jest na žlutém podkladě posetý drobounkými načervenalými přitisklými šupinkami. Ve skutečnosti jsou tyto drobné šupinky červenofialové, jak latinský název správně vystihuje. — Pamatuji se, že jsem tuto lišku, než jsem ji z literatury poznal, v dřívějších letech beze škody jedl. Mám dojem, že se snad jedná jen o přestárlou formu lišky obecné — C. cibarius Fr., neboť podle mých zkušeností roste přesně na těchže místech jako liška obecná. Ricken ji pokládá jako varietu lišky obecné, která je v barvě velmi měnlivá, často též úplně bílá. Pochybuji že liška načervenalá jest jedovatá a doporučuji našim praktickým houbařům, aby tuto spornou otázku vyřešili a podali o tom zprávu.

25. X. 1948.

Pozn. red.: Liška obecná má několik variet, které znají dávno naši praktikové, aniž by jim přičítali zvláštního významu. Sem patří i lišky ametystová a bílá. Poněvadž jsou s liškou obecnou někdy potíže, svádějí se na tyto dvě její jedlé naprosto neškodné formy. Třetí často postižená podezřením je rovněž neškodná, ba jedlá liška pomerančová (viz Smotlacha Atlas hub díl I.).

Sm.

Ing. M. Jenko:

Uhelka kruhatá.

Dne 9. V. 1948 jsem přinesl houbu, kterou určil p. prof. Smotlacha jako »uhelku kruhatou« (Daldinia concentrica). Sděluji o houbě dodatečně toto:

Našel jsem ji v Cibuleckém parku (Praha XVII) koncem dubna 1948 Roste na kaštanovém pařezu pod kůrou i na vrchní ploše průřezu (úseku). Plodničky menší, ba i větší než ořech rostou buďto ojediněle nebo splývají ve větší komplex. Mladé plodnice jsou světle hnědé, za krátkou dobu (asi 14 dnů) však zčernají. Průřez je tmavozelený a lesklý. Houba je tvrdá a příjemně voní po pryskyřici. Ostatně viz »Přehled hub« od Dr. Smotlachy str. 149. Těším se, zda poroste i v r. 1950.

Josef Hásek:

Volvaria bombycina (Schff.)

Zastihl jsem jej v koruně ořechu ve výši asi 2¼ m při domku p. Vítka, zahradníka ve Valdicích. Jeden exemplář byl již starší, zatím co druhý, objevivší se v prvých červencových dnech 1947, vyrostl do plného tvaru během tří dnů. Poznal jsem jej okamžitě při vzpomínce na krásnou fotografii v časopisu ČČH. Té jakoby tak říkajíc z oka vypadl. Žádal jsem majitele, aby houbu chránil neb jsem chtěl pozorovati, kolik dní se houba udrží při plné svěžesti. Asi po 3 dnech jsem našel bohužel jen zatlívající ložisko ve stromu, neboť houbu vytrhli prý v nestřeženém okamžiku kluci pro svoji zábavu. Kukmák tento vyznačoval se krásně konickým bělovlnným kloboukem a nádherně vyvinutou pochvou. Lupeny měl krásně růžové. Vysoký byl asi 10 cm. (10. VIII. 1947.)

Karel Hendrich:

Kukmák bělostný.

Krásný exemplář kukmáku čmeláčího čili bělovlnného, byl nalezen v Praze, na zahradě v dutině starého akátu, dne 12. IX. 1947. Třebaže bylo značné sucho, houba byla zdravá, velmi krásně vyrostlá a vybarvená. (15. 9. 1947.)

Pozn. red.: Za výjimečně suchého léta r. 1947 některé houby překvapily. Nic nerostlo, ale ony ano. Tvořily výjimku asi proto, že jejich hospodářství vodní počítá se suchem. Vždyť kukmák čmeláčí roste často vysoko (jakoby epifyticky) a na starých kmenech na místech, kde na př. hnijí zbytky uschlé nebo zmrzačené větve, hlavně ořechů, akátů. Houbí jeho rostoucí v hnijícím dřevě, má patrně schopnost zachytit i zcela nepatrnou pršku nebo silnější rosu, mlhu a vydati rychle své plodnice.

Sm.

Jan Zelenka:

Modrák lískový — třetí forma B. luridus Sch.

V červenci asi r 1925 jsem zjistil, že na louce (u Nepomuka) po osekání trávy vyrostly poblíž lískového ořeší krásné vyvinuté a červené, jak mi je prof. Smotlacha dodatečně určil, lískové modráky, a to ještě dříve, než seno uschlo. Prof. Smotlacha píše o modráku lískovém ve zvláštním článku ve II. díle svého Atlasu. Označuje jej jako třetí formu B. luridus Schff.

c) Ekologie. Kdy, kde a proč houby rostou.

Ed. Borovský:

Vliv sucha r. 1947 na lišku obecnou.

Byla i ode mne letos (r. 1948) poměrně málo nacházena. Na všech místech kolem Prahy, Ml. Boleslavi, na Valašsku, na Čm. vysočině i v okolí Hřenska jsem zjistil, že málo, velmi málo narostla. Jen ojediněle nacházené plodnice dávaly novou zkušenost, že podhoubí této lišky muselo loňským (1947) suchem snad velmi utrpět. Snad více než podhoubí jiných hub. Výjimku činily jen lesy opatovské, kde i přes poměrný, chudší výskyt než v jiná léta, nacházel jsem jich v červenci, srpnu dost (dohromady asi 2 kg) a něco málo i v září. Však jsou to lesy, kde se i loni místy vlhko neztratilo. — 9. XI. 1948.

Alois Dostál:

Raný nález hníku třpytivého.

Podařilo se mi v neděli večer (23. IV. 1950) nalézti ještě za deště, který v Praze trval od 22. do 23. IV. na Petříně krásný chumáč hníku třpytivého, který budil zájem nejen v pondělním semináři MVÚ a ČMS, ale i ve večerní přednášce (kurse).

Letošní poměrně teplé počasí v březnu a dubnu, čekalo jen na déšť, aby se objevily houby. Po zmíněném velkém dešti 22.—23. IV. vyrostlo v pražských parcích dosti velké množství hub jak podeštných, tak i jiných. Sám jsem tu sbíral smrže přerostlé, májovky, třepenitky cihlové, svazčité, opeňky, hník střapatý, inkoustový, blanitý, třpytivý. Do poradny a přednášky donesli houby spolupracovníci: arch. Kocourek, plk. Spálený, Al. Dostál, Ing. Rimpl, Ant. Brabec, pí. M. Pavlíková, J. Javůrek a K. Bišof. Smotlacha.

Josef Otruba:

Houby a měsíc.

Mezi lidem je rozšířeno mínění, že houby rostou v maximálním množství, přibývá-li měsíce a zastavují tvorbu plodnic, ubývá-li ho. Jiná lidová pranostika zase říká, že v době, kdy měsíc roste, bývá stálé počasí a je malá vyhlídka na déšť, za to, když ho ubývá, rádo prší. Obě pranostiky jsou zřejmě v rozporu. Jaká je tedy skutečnost? Jarní a letní bouře s vydatnými teplými srážkami, mívají velmi často místní ráz, nebo probíhají v úzkém pruhu, zvlažuje jen malé lesní prostory. Vznikají jak před úplňkem měsíce, tak po úplňku. Stává se proto často, že po vydatných teplých srážkách před úplňkem objeví se místy hojně hub, přibývá-li měsíce, místy zase, spadnou-li srážky v době úplňkové, roste hojně hub, když měsíce ubývá! V roce 1949 na př. rostlo v Jeseníku hodně hřibů před srpnovým úplňkem, na Drahanské vysočině avšak po červnovém úplňku. Hlavní podmínkou hojného růstu hub zůstávají vydatné teplé srážky, zvláště za bouří a neměnící se noční teplota vzduchu. Světlo měsíční hraje roli podřadnou. Není-li teplé vláhy, houby nerostou, ať měsíce přibývá nebo ubývá.

Josef Urban:

Vliv měsíce na růst hub.

Vliv měsíce nemůžeme posuzovati podle toho, jaké množství hub v různé době najdeme. Vždy musíme pozorovat začátek růstu a vyskytování se největšího množství mladých hub. Nelze brát za měřítko houby dorostlé nebo přestárlé, u kterých nám není znám začátek růstu. Vliv měsíce na růst hub zjistíme přesnými záznamy, které provádíme po celý rok. Čím více záznamů, tím větší přesnost výsledku. Václavka, penízovka zimní a májovka, začínají růst jen při novém měsíci a pokračují v růstu až do úplňku. Hřib májový (borový) začíná svůj růst vždy, když jde měsíc nahoru. Pozorujte první vyskytování různých druhů hub v roce vzhledem k měsíci. Lišky a křemenáče březové nacházíme v květnu jen při ubývání měsíce. Hřib dubový začíná růst při novém měsíci a nemá-li dobré podmínky (je sucho) zakrní, zasýchá, červiví. Za příznivého počasí, třeba při ubývání měsíce, objeví se ve velkém množství. Rychle roste, nacházíme různé tvary a srostlice. Zde vidíme, jak opatrně musíme posuzovat výjimky. Hlíva olivová roste při novém měsíci a její světélkování je nejsilnější při úplňku. Při pěstování penízovky zimní získal jsem tyto zku-

šenosti. Při růstu měsíce objevila se jemná bílá plíseň na dřevě (kaštan), za ubývání měsíce se ztratila a při příštím novém měsíci, začaly narůstat drobné houbičky, které rostly až do úplňku, kdy se přestaly nové objevovati. Modráky nacházíme při úplňku a těsně po něm. Pokuste se sestavit barevný záznam hub za celý rok a porovnejte, jaké barvy převládají za úplňku a pod. Budete překvapeni. Je to práce zimních večerů a přehlídka minulé sezóny. ČČSH jistě rád vaši zkušenost sdělí (otiskne). Využijte jeho služeb! Napište mu!

Dr. Vladimír Matas:

Měsíc a houby.

K článkům p. J. Beneše a p. J. Juránka na stránkách 68 a 69 loňského sešitu ČČSH dovoluji si uvésti tuto repliku (snažím se psáti stručně, heslovitě):

1. Nezdá se mi býti pravděpodobnou uváděná možnost vlivu měsíce (resp. období jeho různých fází) na růst hub, a sice z těchto důvodů:

2. I zastánci této theorie připouštějí nutnost spolupůsobení jiných vlivů (teplo, vlhko), jakož i připouštějí, že udávaný vliv měsíce nejeví se v ž d y. Kdyby měsíc měl míti přímý vliv (resp. aspoň spoluvliv), musilo by býti prokázáno, že i za jsoucnosti všech ostatních faktorů přece houby nerostou, nemají-li vhodnou fázi měsíce.

3. Odůvodnění této theorie si odporují i u těch, kdo ji pokládají za danou podle shodných výsledků pozorování, a sice:

a) p. J. Juránek se domnívá, že hlavní příčinou vlivu měsíce jest jeho s v ě t l o („Zdá se, že měsíční světlo vykonává na hubné podhoubí jakousi magickou moc"),

b) p. J. Beneš zase uvádí: „Rostou, ale jen, když v tmavé fázi měsíce jsou současně i tmavé (oblačné) noci" — tedy zde jest vliv přičítán zase současnému působení tmy (isolace od světla).

4. Kdybychom theorii měsícovou připustili, byly by nasnadě z fysikálního hlediska dvě možnosti (v prvé řadě):

a) Buď že skutečný vliv má s v ě t l o měsíce. Pokud se týče světla měsíce, pak toto jest fysikálně vzato odrazem světla slunečního. Lze se tedy domnívati, že má vlastnosti světla slunečního, ovšem v m í ř e z m e n š e n é t í m, ž e j d e o p o u h ý o d r a z. Je známo, že světlo sluneční obsahuje na př. biologicky důležité paprsky t. zv. ultrafialové, avšak poměrně malé fysikální překážky již brání jejich účinnosti (okenní sklo, ovzduší měst). Jak lze pak předpokládati, že ještě v o d r a ž e n é m světle měsíce by mohlo býti dostatečné intensity nějaké takové součásti světla slunečního.

b) Nebo že vliv má h m o t a měsíce. Hmota měsíce se arci nemění jeho fázemi (neboť jde pouze o větší či menší osvětlenost a tím viditelnost téže hmoty). Kdyby pak příčina měla býti ve hmotě měsíce, musil by se vliv ten projevovati v krátkých pravidelných cyklech, jak se hmota měsíce přibližuje či vzdaluje (jako příliv a odliv).

5. Jako další možný uváděný vliv (poukaz na t. zv. působení měsíce na živočichy, zejména pak t. zv. náměsíčnost) předpokládá ovšem: a) jako základ složku psychoneurotickou; b) jako ev. spolupůsobící faktor i vjem smyslový (na př. svitu měsíce) — což ovšem oboje jsou pojmy ústrojenců mnohem a mnohem vyšších (živočichů nebo dokonce člověka). To vše ovšem u hub zdá se mi málo pravděpodobné.

6. Zvláště budiž uváženo, že t. zv. fáze měsíce nejsou vlastně nic jiného, než větší či menší část n a š í m o ž n o s t i v i d i t e l n o s t i téhož měsíce. Objektivně zůstává v blízkosti naší Země stále týž Měsíc, jehož stále táž část jest sluncem ozářena, ovšem my z této ozářené části vidíme větší či menší část.

7. Nezdá se mi tedy možným, aby měsíc svými fázemi mohl míti vliv na

houby. Domnívám se, že jde o starou pranostiku, která se mnohokrát osvědčila, o čemž se ovšem mluví, a mnohokrát neosvědčila, což ovšem spíše v zapomenutí upadlo. Můj dojem jest, že jde o něco podobného jako o známou theorii o „ohřívaných houbách". (26. 12. 1949.)

Dr. Fr. Smotlacha:

Měsíc a houby.

Děkujeme zde všem spolupracovníkům, kteří během dvou let poslali nám řadu zajímavých příspěvků o vlivu měsíce na růst hub. Podotýkáme, že jde tu o otázku vědy a pilného dlouholetého vědeckého výzkumu (k němuž vybízíme — žádajíce dávno, aby si každý, zejména při mykologických zahradách, zavedl kalendář místního růstu hub spolu s kalendářem místního počasí) a nikoliv jen otázkou přemýšlení a logiky nebo dokonce víry (pověry) a nevíry. Zkoumat, pátrat je tu třeba, jak se děje dnes ve všech jiných odvětvích vědy.

Vliv měsíce na zemi a na život na ní (a tedy i na růst hub), není tak malý, jak se někdo domnívá, je jen těžko zjistitelný a dosud opravdu nezjištěný. Dnes dějí se někde nevědecké pokusy vliv tento zjistiti. Zachycují se jen fakta, která na tento vliv ukazují (nebo zase neukazují), ale skutečný výzkum o podstatě celé otázky se nekoná. Život na zemi (i hub) je velmi závislý na počasí a jeho změnách, a tu vliv měsíce jako celku (nikoliv jen jeho světla!) je jistě značný! Vzpomeňte jen na odliv a příliv na moři a na obdobné změny v ovzduší. Zejména ty mají jistě vliv na počasí a jeho změny, a tím i na život (růst) hub, kde vedle celkového kalendáře i běžná počasí (teplo, voda) je, jak známo, mocným činitelem. O vlivu měsíce na počasí děje se v lidu stejná rozprava, jako o jeho vlivu na houby, neboť je rovněž těžko stanovitelný. Je mnoho starých rolníků u nás, kteří podle fází měsíce soudí na další průběh počasí, a mnoho jiných praktiků (na př. upravovačů přirozených kluzišť, kteří v lednu při postupu měsíce do úplňku čekají mráz). Rozhodně něco na věci je. Avšak otázky počasí jsou velmi složité. Je tu velmi mnoho složek, které se tu uplatňují. Jakou měrou působí tu měsíc, to ještě není, stejně jako u jiných složek, stanoveno. Proto je někdy těžké (i ústavům meteorologickým) stanoviti bezpečně počasí i do krátkého budoucna.

Redakce uveřejní v celé otázce ještě podrobný a zvlášť cenný článek svého dávného spolupracovníka Ing. Jiřího Štěpánka, který je nejen mykologem, nýbrž i astronomem a meteorologem, a článečky, které dojdou po vyjití tohoto čísla, načež učiní prozatím konec debaty s podotčením, že o celou otázku je u našich čtenářů veliký zájem. Příroda potřebuje bohužel ještě mnoho výzkumu; v mnohých otázkách jsme teprve na začátku! Proto je třeba práce, úsilovné práce!

Pozn. Že má měsíc vliv na růst hub, potvrzují četní staří houbaři a staří hajní, kteří s určitostí tvrdí, že při přibývání měsíce (když měsíc „roste"), rostou také hojně houby, ubývá-li však, přestávají houby růst. Vysvětlit tento zajímavý úkaz ovšem nedovedou, ani nemohou tvrdit, že by to bylo opravdu vždycky: Zde je nutný výzkum. Rud. Harcuba, Jindř. Šimek

Dr. Pavel Kurz:

Třepenitka maková v květnu.

Roku 1947 jsem našel třepenitku makovou 1. května na obvyklých místech, kde ji vždycky sbírám: v mokrých místech borového lesa (roste tam hojně šťavel kyselý) u Horního Bezděkova (Unhošť). Roku 1947 nebyla zdaleka tak hojná jako jiná léta, je to velkým suchem a vyskytla se jen na nejvlhčích místech. Sbírám ji už léta a mám ji v oblibě proto, že u nás roste už v době, kdy jiné houby nejsou. Jíme ji obyčejně ve směsi s ucháči

a březnovkami, které ovšem r. 1947 zklamaly a nerostly. I samotná »makovka« je chutná v polévce. Mám vždy radost, naleznu-li při sběru hub houby, které rostou mimo svou kalendářní dobu. Je zajímavé zjišťovat, proč se tak děje.

Krásnou štítovku jelení — veliký exemplář — nalezl jsem 23. IV. 1950 na pařezu u Roblína. Prof. Smotlacha říká, že tato podeštná houba objeví se na jaře po první bouři s deštěm (t. j. když je již dosti teplo), a to bylo letos v okolí Prahy 22. IV. již po druhé.
Václav Pojer

Podzimní houby v létě. Začátkem července roku 1948 přes značná chladna rostlo na Českomoravské vysočině hojně hub. Zajímavé bylo, že hřiby se vyskytovaly nikoli v houštinách a lesích, jako obyčejně v letní době, ale na okrajích lesů, lesních lukách a cestách, kde se objevují výhradně na podzim. Václavky sbíral náš zpravodaj 4. července v polesí obecního lesa Malé Losenice, havelky na Lempuši u Vel. Losenice 8. července. Zelenky se objevily s lošákem jelením teprve v srpnu. 29. IX. 1948. Josef Fürst.

Léto 1948 bylo pro mne houbařsky velmi úspěšné. Část dovolené v druhé polovině července trávil jsem v Záblatí u Třeboně. Byla to doba dešťů a v tamějších lesích rostly houby v nepřeberném množství. Lesy jsou vesměs borové, místy smíšené se smrkem, na hrázích rybníků dub. Běžné druhy jedlých hub: hřib obecný, borový, hnědý, klouzek, strakoš (dosud málo tam sbíraný), liška, růžovka, pestřec, lakovky, na hrázích holubinky nazelenalé, bukovka, čechratka podvinutá, které pokládám za ryzce, slizáky, hřiby všeho druhu, křemenáče, čechratky podvinuté. Fr. Holický.

Václavek jsem našel 28. VII. 1948 plný les v Šimonicku u Přehrady na Želivce, ovšem od slunce a větrů zaschlých, neboť je studené vlhké počasí v prvé polovině července vylákalo do celého lesa. Dále se objevily předčasně havelky, sluky, muchomůrky žonkylové. Po velké úrodě hub v prvé polovině července, dnes rostou málo, ač je vlhko a silně se oteplilo. Že by snad přece ten měsíc? 29. VII. 1948.
Miloš Poláček.

Po předčasném chladném podzimu od konce června do poloviny července 1948 nastal náhlý návrat do počasí velmi teplého léta, zprvu vlhkého, pak suchého. Hřiby a houby vůbec, zvlášť podzimní, vyvolané studeným vlhkým počasím, přestaly růst nejprve vlivem náhlé a velké změny počasí (z chladna do tepla), pak vlivem sucha, které rychle přišlo se sluncem, teplem a suchým větrem. Smotlacha.

Jak 18. července 1948 zavál podzim v Podkrkonoší. Toho dne v Držkově před samou chalupou „U hřebenářů" na pařezech po jabloni, kaštanu a třešni narostly trsy krásných václavek, jež byly současně sbírány na pařezech po olších v lese „Krásnice" i „Plchov" a na kořenech urostlých smrků v lese „V potůčkách". Předcházela ovšem řada mlžných dešťů rázu podzimního. Karel M. Jakoubek.

Hloženku čili závojenku-hloženku, zvlášť zeleně a hnědě kropenatou, nalezl jsem v květnu 1948 na louce blíže hlohů a trnek, kde jsem již v dubnu našel podtrnky čili závojenku štítovitou. Hloženky poslal jsem Mykologickému výzkumného ústavu (poradně) a ta mi určení hub potvrdila.
Václ. Sobotka.

Hlásím sběr v á c l a v e k koncem prvé poloviny července 1948.
Ant. Dunovský

Předčasné václavky. Dlel jsem od 17. do 20. VII. v Písku, kde jsem podle svého zvyku v lese pilně „houbařil". A tu jsem tam našel trs mladých nádherně vyvinutých václavek. Byl jsem překvapen, že tyto houby nalézám tak brzy. 25. VII. byl známý můj houbař v lese u Psár (u Prahy), odkud přivezl rovněž velký trs václavek. A byl jimi pro jejich tak raný výskyt stejně překvapen. 28. VII. 48.
Fr. Beneš

Uveřejnění některých zpráv se zdrželo pozastavením listu.
Dr. R. Vávra

Augustin Mánek:

Houby v Šárce v prosinci 1949.

K letošnímu pozdnímu výskytu hub v Šárce chtěl bych připojiti několik poznámek. V borovém lesíku jsem po celý pozdní podzim sbíral čirůvku nahou, zemní, var. argyraceum a plžatku modřínovou. Na Štědrý den jsem donesl plnou aktovku těchto hub. Po následujících přechodných mrazech a za nastálé oblevy, narostly na těchže, před tím úplně vysbíraných místech, v hojné míře nové plodnice, čirůvka nahá v čarodějném kruhu. Ještě 16. ledna jsem navštívil stejnou lokalitu a našel nové houby, tentokrát ovšem předcházejícími mrazy zmražené. I ty jsem konsumoval a na jakosti s čerstvými si mnoho nezadaly.

Jaroslav Jeřábek:

Penízovka sametonohá na Kutnohorsku v zimě 1947/8.

Velmi mírná a vlhká zima přispěla k vývinu plodnic penízovky sametonohé i na takových místech, kde by se za normálního počasí velmi těžko hledaly. Byla zjištěna 27. XII. 1947 v Macháčkově háji na Vrších Kaňkovských u Sedlce u Kutné Hory, 11. I. 1948 nad hořejší Vrchlicí, 14. I. 1948 v parku u chrámu sv. P. Barbory, 22. I. 1948 na pařezu pravděpodobně topolovém, který je mezi dlažbou, v městských sadech (tržiště), 24. I. 1948 při cestě poblíže lavičky na hořejší Vrchlici a konečně počátkem ledna 1948 na louce u cukrovaru v Ovčárech u Nových Dvorů. Konsumována byla jen z posledně jmenovaného místa, jinak byla větším dílem rozkopána. 8. III. 1948.

Vítězslav Knejfl:

Z mělnického kraje.

V písčitých, převážně borových lesích v okolí Mělníka rostlo v tomto roce asi vlivem sucha v letech 1947 a 1948, málo hub. — Jen málo druhů sbíral jsem v červnu a počátkem července. — Byly to hřib borový, hřib hořký, kozák, z bedlovitých ryzec ryšavý, který jiná léta zaplavuje lesy, objevil se jen v malém množství, muchomůrka narůžovělá nebyla tak krásně vyvinutá jako jiná léta, z holubinek, jichž zde roste několik druhů, byla to holubinka odbarvená, lišky rostly také jen v menších skupinách a byly drobné, snad nedostatkem vláhy, dále bedla vysoká. — V září objevily se jen nakrátko strakoši, moje po hřibu nejoblíbenější houba. — V této době počaly hojně růsti hřiby ve vlhčích lesích podél silnice mezi Liběchovem a Dubou. — Denně dubský autobus již v ranních hodinách odvážel z Mělníka značný počet houbařů s košíky směrem k Dubé. — Další ne menší počet houbařů jel tam na kolech, motocyklech i autech až z Prahy. — Všichni jeli do dubských lesů na houby. Nejeli nadarmo. Každý se vracel s pěkným úlovkem.

Vyjel jsem si také, ale do lesů blíže Liběchova, zvaných »Království«, které nebyly napadeny tak velkým množství houbařů jako lesy kolem Dubé. — Byl jsem tam po prvé. Lesy se táhnou po pravé straně silnice směrem k Dubé od Tupadel až k Chudolazům. Jsou to většinou vyspělé lesy, kde staré borovice prostoupeny jsou břízou, k nim se druží starý les bukový, vedle něho je zase smrkový a jedlový porost, i čistě březový háj

je tu. Rokliny, jimiž je les dosti bohatý, činí krajinu romantickou. Výlet se mi vydařil. Košík statných hřibů, křemenáčů, strakošů a několik holubinek nazelenalých odvezl jsem si z této prvé výpravy. Zvláště severní svahy roklin byly výborným lovištěm. Velké ranní mlhy a značná rosa udržovaly asi vláhu pro rychlý vzrůst těchto hub, a proto byly tak statné. Při druhé výpravě do téhož lesa objevil jsem i naleziště kotrče.

Dr. F. Smotlacha:

Pořizujeme mapy a matriku hub.

Pořizujeme mapy některých druhů hub a prosíme k nim o spolupráci, abychom si mohli matriku jejich doplnit a do mapy je pak zapsat. Náš časopis i náš fotografický Atlas hub jsou příkladem kolektivní spolupráce sta houbařů a stejně i naše mykologické zahrady, rozšířené v celé ČSR, které budou základem map hub zprvu aspoň pro každý čelnější nebo známější druh hub.

Z těchto map pořizujeme již nyní mapy a matriku pro druhy nejvzácnější a zejména také pro houby kodexové. Především pro smrže, ucháče a chřapáče, čili pro všechny houby chřapáčovité, jak jsem o nich psal v předešlém sešitě ČČSH. Posílejte nám je s přesným označením, kdy a kde rostou. Stejně to platí o všech hřibovitých. O běžných druzích nám napiště, vzácné pošlete ke kontrole s přesným označením, kdy a kde a pod kterými stromy rostou. Hned po přečtení našeho článku napiš nám každý první dopis a během sezony další. Zejména nám každý napiš mimo houby již uvedené o lopatičce kyjovité, pýchavce dlabané, kuřátkách jarmuzových a sličných, o kotrči kadeřavé, choroši-oříši, choroši lupenatém, křemenáči osikovém, hřibu hořkém, šťavnatce kuželové, plžatce čili voskovce březnové, šafránce, lakovce lakové i amethystové, strmělce-mlžence, bedle vysoké a třepivé, muchomůrce-šedivce a načervenalé-růžovce, o desticích, hřibu královském a strakoši. Dále nás zajímá hlíva olivová, liška fialová čili stroček kyjovitý, hlavní druhy hub jedovatých, vzácné břichatky (hvězdice posílejte přímo Dr. Staňkovi, který s námi pracuje od svého mládí a který již před lety napsal do ČČSH „Klíč hvězdic"). Též sbírku a mapu chorošů pořizujeme. Prosíme o zásilky všech chorošů mimo sírového, šupinatého a volského jazyka. Pište nám o všech!

Všech zásilek chorošů bude využito, budou uvedeny buď v ČČSH, nebo v Atlase. Případně budou citovány i s dobou a místem sběru a sběratelem v tištěných dokladech k mapám hub.

Jan Matějů:

Posílám houby z Tišnova.

Po pěkném dešti vyrostly v okolí Tišnova v lese a u lesa houby, které jsem 16. IV. 1950 sbíral a posílám do Ústřední poradny ČMS, Mykologický ústav, k určení.

Houby došly v dobrém stavu, ale určení jejich nebylo tak snadné. Ukazoval jsem je jak na pondělní přednášce, tak ve vinohradské odbočce a konečně i na sezení 19. IV. Prvá byla smrž jemná, M. deliciosa Kr. z příbuzenství smrže obecné, avšak se vztahy i ke smrži špičaté, druhá březnovka (někteří ji pokládali podle vzhledu za májovku, jiní podle vůně za mlženku). Třetí druh byl zvonovka jarní (Nolanea erophila Fr.).

Smotlacha.

Josef Otruba:

Na houbách 31. XII. 1949 u Olomouce.

Neviděl jsem dosud v okolí Olomouce v květnu a červnu tolik hub, co na Silvestra 1949. Pravda, nebyly svěží, nýbrž konservované mrazy, přitom však stejně krásné. Ve smrčinách u Radikova oživovaly spadlé jehličí mimo jiné pestré helmovky, **Mycena aurantiomarginata Fr. a M. flavoalba Fr.** Bylo jich místy jako naseto. Pod mladými modříny zastaveny mrazem ve vzrůstu plodničky, plžatky hajní **Limacium lucorum Klch.**, v borovém jehličí trsy plžatky mrazové **Limacium vitellum A. Schw.** Ve vysokém mechu překvapovaly houfy penízovky kuželovité **Collybia asema Fr.**, jinde roztroušený kožohlav **Dermocybe cinnamomea L.** Menší kolonie a půlkruhy strmělky **Clitocybe candicans Pers.** se vyskytovaly ve vysokém lese i v podrostu. Z tlejících kořenů různých stromů jehličnatých vyrůstaly drobné trsy třepenitky zakouřené **Hypholoma capnoides Fr.**, třepenitky cihlové **Hypholoma lateritium Schäff.** a krásnorůžku **Calocrea palmata Schum.** Tlející pařezy byly bez hub. Převážná většina druhů rostla v jehličí, které odolává patrně lépe mrazu. Po rozmrznutí zachovaly všechny původní barvu a vůni. Pozn. red.: Také jinde rostly houby, ale u O. bylo zvlášť mírně.

Jarní houby nalezené doposud v listnatém parku před reál. gymnasiem ve Frýdlantě v Č.: smrž obecná, šupinovka jarní, helmovka čistá, třepenitka svazčitá, choroš šupinatý.

23. V. 1949. Josef Eberle

V lese v Klánovicích našel jsem 9. V. 1948 třepenitky cihlové, které jsem si připravil již také 20. IV. 1948 s vajíčkem a snědl s velikou chutí, ač byly trochu nahořklé. Chutnaly mi znamenitě. Dále jsem našel zvláštní štítovku namodralou (Pluteus ephebeus Fr.), která podle prof. Smotlachy je jedlá, a pak mladou, pružnou hubku se sbíhavými lupeny, kterou poradna určila jako houževnatec šupinatý.

Vladimír Petraš.

Plk. Spálený sbíral 29. 12. 1949 ve Stromovce pod lipou 20 plodnic čirůvky nahé v čarovném kruhu, střední a malé velikosti.

Ucháče již v březnu. První ucháč obrovský se objevil na schůzce vin. odbočky v úterý 28. III. 1950. Nalezl jej den předtím p. V. Pojer na Závisti. Následující neděli bylo nalezeno v údolí Libřickém na vycházce vin. odb. ucháčů (gigas Krombh.) několik; jeden zvlášť pěkný byl dán nálezcem p. E. Hubáčkem ústředí ČMS a vystaven ve skříňce v Karmelitské ulici v Praze III, kde budil pozornost.

Dr. Pulec

Zasílám ukázku smrží z kolínských Borků. 20. IV. 1950. Jos. Vlasák.

Jde tu o smrž pérovou — M. pterigoides Sm., což je odrůda nebo blízký druh smrže špičaté — M. conica Pers. Zvláštnosti jsou mezi formami špičatými vzácné útvary baretové, na vrcholu klobouku otevřené. Smotlacha

Destice (Discina ancilis), zvonovky jarní (Nolanea erophila), penízovky šiškové a provázkové (C. conigena et tenacella) sbírala vinohradská odbočka ČMS 8. IV. 1950 v Bojově a Klínci.

Václav Pojer

e) Část praktická. Kuchyně a spíže. Nové způsoby přípravy; chuť a vůně hub.

Karel M. Jakoubek:

Hubný guláš a majonéza.

Fa A. Indrák ve Skřivanech vyrábí znamenité gulášové koření značky „Moravanka" v prášku, jež se osvědčuje při úpravě hub. Koření je složeno

z mletého kmínu, pepře, koryandru a papriky. Obvykle očištěné, oškrábané, oloupané, omyté a rozkrájené houby dáme na roztavený tuk, v němž rozkrájená cibulka s dávkou jmenovaného koření přejde do růžova, a houby dusíme 15 až 20 minut. Zaprášíme moukou, aby guláš zahoustl. Studený hubný guláš je výborným pojidlem místo majonézy do slanečkového či matesového salátu bramborového.

MUDr. Jaroslav Vurm:

Výborná směs hub naložených v octě.

Naložil jsem do láhve sběr jednoho letního dne r. 1946: hříbky (obec.), mladé kozáky (hlavičky), růžovky, lišky, holubinku nazelenalou a olivovou (mladé plodnice) a mlynářky. Ocet s nepatrným množstvím práškové benzoové kyseliny (kys. benzoová, Acidum benzoicum, neškodná, bez vlivu) jsem připravil s cukrem (v poměru 2 díly octa k 1 dílu vody), dal do toho několik kuliček jalovce, pepře a bobkový list. Směs byla velmi aromatická a vydržela až do května 1947.

Pozn. autora: Acidum benzoicum neškodná v množství 0,2% v octovém roztoku.

Jar. Beneš:

Hodí se muchomůrka šedá a růžová k nakládání do octa?

Roku 1947 nebylo následkem abnormálního sucha skoro žádných hub. Byly jen po určitou dobu muchomůrky šedé a narůžovělé. I nasbíral jsem je, pěkně oloupal a naložil do octa. V zimě budou dobré, řekl jsem si. Leč v zimě přišlo trpké zklamání. Moje manželka měla chuť na houby, otevřela proto jednu skleničku krásných, bílých naložených muchomůrek. Počala je jísti, ale brzy přestala. Nechutnaly jí, že prý mají nějakou divnou chuť. I zkusil jsem také. A opravdu. Naložené muchomůrky měly nepříjemnou, silně zemitou příchuť. A v ostatních skleničkách totéž. Nezbývalo, než je vyhodit. Nyní již moje paní o nakládání šedivek a růžovek do octa nechce ani slyšet, ač ve smaženici a v polévce nám oběma chutnají.

Čechratky jako svíčková. Na rendlík dáme kousek sádla (lépe slaniny) a osmažíme na nudličky pokrájenou zeleninu — kousek celeru, mrkve a petržele. Přidáme několik zrn pepře, nového koření, cibuli, bobkový list. Když je zelenina usmažena do zlatova, zasypeme moukou, necháme ještě chvilku smažit, zalijeme troškou smetany nebo mlékem, ve kterém rozpustíme kousek másla. Dobře povaříme, protřeme sítem. Čechratky očistíme, nakrájíme na hrubé kusy, v mírně osolené vodě uvaříme, odcedíme a vložíme do omáčky. Necháme ještě prohřát, omáčku do hub vsáknout. K tomu těstoviny — noky, kolínka, nudle. Lea Divišová

Mozeček s houbami v palačinkách. Udusíme mozeček s houbami na cibulce s kmínem. Přidáme 5 lžic udušených hub a 3 lžíce strouhané housky. Rozmícháme, osolíme, natřeme slané palačinky, stočíme je, dáme na vymazaný pekáč, zakapeme tukem a v troubě krátce zapečeme. Se salátem znamenité jídlo. Ze „Stráže severu" 1. VI. 1947. Dr. Pulec

Pokus kořenění jemného pečiva. Ryzec libovonný „kokosku", jsem použila na zkoušku jako koření. Utlučený na prášek jsem jej přidala do sladkého těsta z umletých ovesných vloček a upekla sušenky. Měly příjemnou kořenitou příchuť, ač typická vůně kokosky vyprchala. M. Dvořáková.

Bramborový puding s houbami. Do bramborové kaše vmícháme trochu mléka, sůl, omastek, přidáme dva žloutky a ze dvou bílků sníh, sekané houby a tolik strouhané housky, aby bylo těsto dosti husté. Plní se do pudingové formy, vaří jednu hodinu a polévá máslem, posype strouhanou houskou. Množství kaše řídí se podle velikosti pudingové formy.

Marie Herčíková.

Čechratka černohuňatá. Směs dobrých, chutných hub po čechratce černohuňaté zhořkla a stala se nechutnou. Marie Fridrichová.

Podle chuti (a vůně) prozkoumal a do tříd zařadil MVÚ (a Sm.) od svého začátku r. 1909 a zvláště v posledních letech více než 1700 druhů hub (za syrova i v jídle) a zařadil do tříd. Viz též Sm. atlasy, kde chuť je kladena jako jedna z hlavních součástí užitkové hodnoty hub. R. Vávra.

Kdo jste ze čtenářů zkoušel šedivku nebo růžovku v octě, sdělte laskavě redakci ČČSH, jak vám jedna nebo druhá chutnaly. Jiří Hlaváček.

Sucho 1947. Dovolenou jsem měl letos v červnu, kdy jsem byl na Šumavě. Sliboval jsem si od tohoto pobytu po stránce houbařské hodně a vzal si příslušnou literaturu s sebou. Bohužel, neměl jsem vůbec možnost pracovat, neboť houby nerostly. Bylo to pověstné sucho r. 1947.

Ant. Červený.

Týchavky, připravené jako ovar: vaří se asi 5—10 minut s bobkovým listem, novým kořením, pepřem, trochou octa a soli — podávají se jako ovar, s hořčicí nebo křenem. Osazenstvo stud. ozdravovny v Trnové, téměř již přejedené každodenním obvykle připravovaným hubným jídlem uvítalo tuto změnu a velmi si pochutnalo. Dík kol. Kmínkovi (členu Čs. myk. spol.) a kol. Trčkové a ovšem porozuměním kuchařky, holdovalo se zde velmi hubným pokrmům (1949).

Trčková.

Čechratka podvinutá hodí se podle mých zkušeností výborně do octa; hlavně mladá a tuhá. Jos. Vlasák.

f) Sběr, obchod, průmysl. Klasifikace. Trhy. Znalci. Kodex.

J. Chytil:

Jak dlouho vydrží houby čerstvé.

Nejdéle — totiž i týden — vydrží lišky obecná i bledá, nezčerviví, aniž podlehnou jiné zkáze. Horkem i suchem i otužilé lišky nakonec uschnou, mokrem pak se rozpadávají. Též ryzec syrovinka se několik dnů po utržení neporaněn nekazí; též exempláře nalezené vytrhnuté nebo vyvrácené v lese na mechu zůstávají několik dnů neporušeny, jsou jen sušší. Červivosti nepodléhá. Uložen na světle za oknem spíše poněkud vyschne a ztrácí mléko, kdežto ve stínu a v chladu vydrží téměř nezměněně čerstvý až na lehounký bělavý poprašek. I po čtyřech dnech lze jej chutně opékati, po týdnu i rozkrájeti na sušení. Neruší chuti ani smažených houbových směsí, ani polévek nebo omáček, stává se jen tužším. Také známé houbové koření zpod dubů, lísek a kaštanů, totiž p e s t ř e c, vydrží neporušen více dnů, leč že jen lehounce zavadne a obesychá, což je výhodné, protože nalezené exempláře nelze beztoho najednou spotřebovati. — Nejotužilejší a nejodolnější proti červivění i jinaké zkáze je ryzec palčivý s ryzcem peprným; vůbec nehnijí, leda sesychají, ale s choroši stromovými se ani ony měřiti nemohou. Tyto i ony jsou však houbařsky více méně bezvýznamné, až ovšem na jisté výjimky. Nejchoulostivější jsou kozí pysk a babka; špatně se suší (rozteče se už druhého dne v černou kaši nebo zplesniví).

Trh a mykologická zahrada v Hradci Králové. 22. 4. 1950 na trhu v Hradci Králové objevily se — ačkoliv je sucho — májovky od lesa a smrže špičaté (M. conica Pers.) z olšiny (pí. Kudrnová). 23. 4. na hrázi rybníka Roudničky pod duby nalezena vodnatka jarní (nafialovělá) — Hydrocybe erythrina Fr.,

Obr. 5. **Čechratka podvinutá** čili podvínka — Paxillus involutus (Batsch). Známá dnes všude a námi propagovaná houba, kterou ještě dále všichni doporučují sbírat. Viz o tom podrobně ve Smotlachově fot. Atlasu, díl I. Foto Jan Tříska, v červenci 1949, na okraji smíšeného lesa u Březnice, okres Příbram. Sm.

rostla tam v celém pásu. V polévce i jako ovar (znovu vyzkoušena 23. 4.). Zjištěna u ní IIIa třída užitkové hodnoty. Májovky, mírně žlutě zabarvené, v kruhu trávy na mé zahradě pod panenskou jabloní, vyrostly (20 kusů) vlivem deště. Na dalších několika kruzích mi ještě nevyrostly. Na cestě nalezen Coprinus plicatilis, hník blanitý. O týden později byly na trhu tytéž houby. Na svých kruzích sbíral jsem na 2 kg májovek, nalezl jsem i mladé pýchavky dlabané, špičky obecné. Na hrázi pod duby rostla ve velkých chomáčích vodnatka jarní. Smotlacha.

Kodexové houby, t. j. houby, které je dovoleno prodávati na trzích, sleduje od počátku svého studia hub, t. j. již od r. 1907 i prof. Smotlacha, který jim věnuje každoročně na svých přednáškách velikou pozornost, spolu ovšem s četnými svými spolupracovníky z ČMS a MVÚ. Jejich akci se podařilo doplniti kodex novými druhy, prof. Sm. již od r. 1909 usilovně propagovanými. Avšak ještě je potřebí podle Sm. provésti několik dalších doplňků a několik oprav, neboť dosavadní úpravy kodexu se dály bez účasti ČMS a MVÚ, ač tyto nejvíce a nejdéle (čtyřicet let!) se starají o znalost hub, zvláště též kodexových u nás. Všechny houby kodexové jsou jednak již ve Smotlachových Atlasech krásně zobrazeny a přesně popsány, jednak ještě budou. Při stálých změnách kodexu, které lze očekávati vzhledem k vývoji mykologie u nás, nebylo by žádoucí vydávati o nich zvláštní atlas. Dr. Pulec.

g) Houby jedovaté, podezřelé, nejedlé. Otravy, nemoce a léky z hub.

J. Kohlmünzer:

Otrava ohřívanými houbami.

Pamatuji se, že jsem nejednou v dětství jedl ohřáté houby s vejci beze všech následků. Když jsem se začal zabývati houbami, dočetl jsem se kdesi,

že je možno otráviti se jimi. Jednou jsme udělali z kapusty a hub smažené karbanátky, v nichž houby převládaly. Všem chutnaly, nejvíce chůvě mých dětí, tehdy asi 16leté. Ta si tři zbylé karbanátky ohřála k večeři. Ochutnal jsem s ní asi půl placičky, a ona snědla zbytek, ač jsem ji upozornil na možnou otravu. Tvrdila, že u nich doma nikdo nikdy po ohřátých houbách nestonal. Mně nebylo nic po té půlce, ale ráno přišla holka bledá, a stěžovala si, jaké měla v noci těžkosti. Měla silné bolesti v břiše, potila se, chtělo se jí vrhnout, ale nezvracela. Ještě ráno měla »slabé nohy«, jak tvrdila. Snad to byla také jen otrava alergická, následek to mého výkladu o jedovatosti ohřátého houbového jídla. Náš dělník Vaněk, velký přítel hub, nosí si po celou sezónu připravené houby, o svačině je jí ohřáté nebo studené beze všech obtíží po dlouhá léta. Já sám už od dob chůviny otravy jsem to již nezkusil.

L. M. Růžička:

Ohřívané houby jsou neškodné.

Jak upozornil prof. Smotlacha ve svých pracích a v četných svých přednáškách, jsou ohřívané houby při normálním ošetření neškodné. Pověra, že jsou jedovaté, vznikla podle něho tím (byla uvedena i v literatuře), že se lidé otrávili (dokonce i smrtelně) much. zelenou, zbělenou nebo bílou, přimísenou k ostatním houbám upraveným k jídlu, požitém v poledne a ohřátém večer. Otrava se projevila, jak je u těchto hub běžné, teprve po 8—12 hodinách, t. j. i po poledním jídle až v noci, z čehož se usuzovalo na otravu z ohřívaného jídla, z ohřívaných hub, požitých večer. Je ovšem nutno zdůrazniti, že se houby (jídla z hub) nesmí vystaviti přílišnému teplu, nesmí se zapařiti atd. Ošetřujeme je asi tak jako bychom činili s choulostivějším masem, když je chceme uchovati pro večeři.

Florian Urban:

Muchomůrka zbělená.

U Zruče n. Sáz. u vesničky Měchonic v Hůře pozoruji po několik let skupinku muchomůrky zelené. Loni (1948) v září našel jsem zase 3 exempláře různé velikosti, leč méně vyvinuté a ne symetrické, asi následkem chladných nocí. — Vzal jsem dvě plodnice na ukázku tamějším houbařům, jako nejnebezpečnější houbu našich lesů. Než jsem je však donesl domů, měly již jen nádech zelený a do druhého dne úplně zbělely, takže jsem nemohl říci, že je to muchomůrka zelená.

MUDr. Ferd. Janoušek:

Léčení tuberkulosy houbami.

K léčení tuberkulosy (vzato z Věstníku čs. lékařů) byl empiriky dříve hojně používán anýz, nejen vnitřně, ale i ve vodičkách na léčení blefaritid skrofulosních a flyktén. Účinek na tuberkulosní bacil má určitě, i již v malé koncentraci. Byly hledány proto látky anýzem vonící a nalezeny v choroši vrbovém (Polyporus [Trametes] suaveolens), kterého používal Wendt s úspěchem proti tuberkulose. U nás hojně rostoucí anýzovka (strmělka vonná — Clitocybe odora) byla dříve hojně používána při tuberkulose. Mimo to byl hojně používán prášek z ryzce obecného a ryzce peprníku, kterým dr. Dufresnoy ve Valenciennes vyléčil 70 pacientů

s cavernosní a velkouzlovou fthisou. Též jím léčil dr. Lepecq de la Cloture, a výsledky si neobyčejně chválí. Dnes slouží Hollendeův Clitocybin ke stabilisaci vzrůstu Tbc.

Marcela Krauskopfová:

Jsou houby s nahořklou příchutí jedovaté?

Prof. Smotlacha zjistil, že hořké nebo nahořklé houby nejsou svou hořkostí jedovaté, jak se nedávno ještě soudilo, nýbrž většinou zcela neškodné, ba jedlé. Tak je tomu i s houbou hojně se vyskytující — chorošem žemličkou. Je to houba pleťově nebo bledě růžová až žlutá. Ze společného základu vyrůstá do stříšek přes sebe přerostlých, póry (otvůrky) jsou běložluté, kruhové. Maso je bílé, neohebné, lámavé. Má slabou vůni. Tato pěkná houba je chuti velice příjemné, jen po požití zůstává v ústech slabě nahořklá příchuť, která však při správné úpravě houby dodává pokrmu zvláštní pikantnosti. Může se z ní upraviti velice chutný salát, smaženice a mnoho různých jiných jídel. V polévce je žemlička také dobrá. Nejlépe se hodí do kyselých omáček. Přes tyto své přednosti a mnohonásobnou možnost úpravy nenalezla žemlička v některých krajích obliby, ba přímo můžeme říci, že mají k ní lidé nedůvěru. Sama jsem však viděla, že mnoho jiných lidí má však tuto houbu velice rádo a že se dokonce choroš-žemlička prodává na trzích, což mi také potvrdil p. prof. Smotlacha, označiv ji za houbu kodexovou.

Myslím, že by bylo třeba, aby každý člen mykologické společnosti a čtenář tohoto listu propagoval v naší veřejnosti některé přehlížené a opomíjené houby, které jsou přece také velmi chutné. Je nutno stále dokazovat a přesvědčovat. Podám zde recept na velice pikantní salát z této dobré houby: Nakrájíme choroše žemličku na tenounké plátečky a povaříme ve slané vodě s trochou hřebíčku. Pak vodu slejeme a na měkko povařené plátečky polejeme octem. Necháme vychladnout. Prokládáme pak čerstvými, čistě vypranými listy smetánky a podáváme nejlépe k rybímu masu. Je to něco na způsob nahořklých salátů, které se podávají k rybímu masu v přímořských zemích. Zkuste to, budete překvapeni!

Frant. Kolařík:

Hřib hlohový. — (Boletus crataegi Sm.).

Tento hřib se vyskytuje každoročně ve Spytských keřích u České Skalice a zavinil již několik otrav. Sbírán 10. srpna 1944 ve větším množství. Podobá se hřibu podezřelému. Pokožka klobouku světle zažloutlá, šedobíle ojíněná. Trubky krátké žluté, póry jemné, sírožluté, po doteku nebo poranění slabě modrající. Třeň žlutý bez zřetelné síťky, s místy zarudlými, zvláště na poraněných místech a u kořene. Dužina bledožlutá po chvíli slabě modrá, u kořene zůstává zarudlá. Vůně houbová, chuť dobrá. Za syrova jedovatý, též nedosti propečený nebo udušený působí zvracení a bolesti v útrobách.

Podrobnosti o hřibu hlohovém viz ve Smotlachově fotografickém atlase díl I. Ten pokládá jej za jedlý, stejně jako hřib satan, ale žádá, aby byl předem dobře na ohni připraven.

MUDr. V. Pulter:

Dotaz stran náhlé smrtelné otravy houbami.

V Košicích stal se r. 1935 tento případ: Kapitán a štábní rotmistr si nasbírali po cvičení hřiby, kuchyně jim je připravila k obědu, ale cvičení se protáhlo, jedli je až večer. Oba večeři snědli, v noci je přepadly žaludeční křeče.

a oba v bolestech za příznaků prudké otravy zemřeli. Je otázka, zda se bílkoviny hub zahníváním nepromění v jedy.

Odpověď: Je velmi pravděpodobné — znám více takových případů, že si oba vojíni nasbírali místo hřibů, nebo zároveň s nimi, zcela mladou **závojenku olovovou,** prudce a bolestně jedovatou (otrava lividoidní, rychlá, bolestná), která se mladým hřibům pro laika velice podobá, takže vznikají časté záměny mladých hřibů za zmíněnou houbu jedovatou. O závojence olovové viz podrobně v mém Atlase hub (Mycologia practica): Na Slovensku vznikají záměny hřibů se závojenkou olovovou tím spíše, že tam do hřibů obvykle dávají mladou václavku císařskou (Armillaria imperialis Fr.), kterou si velice cení, čímž se záměna se závojenkou olovovou jen usnadňuje. Že by bílkoviny hub (pravých hřibů) mohly se v tak krátké době proměniti v jedy, je naprosto nepravděpodobné. Ani otrava z bakterií, které by se mohly na jídle nebo na houbách usadit, a tak prudký jed vyvinout (jako je u masa botulismus), není příliš pravděpodobná. Nezbývá pro tento případ než otrava mladou závojenkou olovovou, která se již tolikrát stala za podobných okolností. Smotlacha.

Václav Leština:

Zkoušel jsem muchomůrku červenou.

S muchomůrkou červenou konal jsem pokusy již v mládí. Dával jsem ji zobat slepicím. Ty však ji nechtěly, proto jsem ji balil do chleba a tak slepice otravoval. Následky jevily se v motolici. Slepice byly stiženy závratí. Ale brzo se zase uzdravily. Matka mne ovšem nepochválila. Pocítil jsem to na svých zádech. Sám jsem se otrávil much. červenou a nějakou jinou houbou dvakrát při pokusech na sobě, lékař mi musel vypláchnouti žaludek.

Dr. F. Smotlacha:

Pozor na pestřece (pesterce)!

Již ve svých „Houbách jedovatých", v Časopisu čs. houbařů (Mykol. sborník), ve fot. Atlase hub a mnohokrát na svých přednáškách jsem upozornil, že pestřece nutno pokládat jen za koření, a že jej jen tak dávno používám. Příště uveřejníme článek našeho spolupracovníka Ant. Brabce o otravě pestřecem. Pestřec může škoditi několika způsoby: 1. Přebytkem silných kořenných látek, které mnohý nesnáší. 2. Sugescí a autosugescí, když si připomeneme, že je podezříván. 3. Alergicky. Člověk je na jeho látky (bílkoviny) nezvyklý. 4. Shnilou zaschlou pokožkou, obsahující pak jed hnilobný. — Pestřec měl by být chemicky prozkoumán a využit.

h) Názvosloví a lidová jména hub. Pranostiky.

Jaroslav Němec:

Lidová jména hub na Litovelsku.

Vzpomínám velmi rád a často na své mládí prožité na Litovelsku pod kopcem Rampachem, který k sobě už dlouhá léta vábí svými lesy a krásnými výhledy na bohatou Hanou a k Olomouci výletníky z celého širokého kraje. Na jeho úpatí a v jeho lesích vyrostl náš spisovatel Jan Čep a tam vznikla nejedna z jeho povídek, vůně rodného kraje voní i z jeho spisů.

Na houby jsme chodili jako děti a studenti velmi rádi. Nebylo toho mnoho, co jsme sbírávali, druhy nečetné, ale kořist bývala obyčejně bohatá, zvlášť po větších deštích. Z hřibů se sbíral hřib smrkový a borový

(B. bulbosus et pinicola). Sbíraly se jistě i jiné druhy hřibů, ale ty jsme jménem nijak nerozlišovali. Pro nás to byly prostě hříbky. Nanejvýš jsme je rozlišovali podle barvy. Do »Litovelského břehu« jsme chodili na »janky« (B. rufus) a na »kozáky« (B. versipellis, scaber). Do »Bednářikovy« a do »Hluboké zmoly« jsme chodili na modráky (B. luridus). Modrák byl velmi oblíbenou omáčkovou houbou. Doporučuji velmi, aby jeho jméno »modrák« bylo převzato mykologickým názvoslovím místo jména kovář, protože jméno modrák je jediné vhodné pro typického zástupce všech hřibů s modrající dužninou. Prof. Velenovský jej také tak uvádí.

Dále jsme chodili na podborůvky. To byly tatínkovy nejoblíbenější houby, zvláště do polévky. Jsou to B. luteus a B. granulatus. Nevzpomínám si, jest-li jsme je nějak rozlišovali, třeba jsou systematicky poněkud rozdílné.

Z ostatních hub se v kraji sbíraly kozí brady (Clavaria flava — kuřátka žlutá), kuřátka (Cantharellus cibarius — liška žlutá), mlíčáky (Lactarius volemus — syrovinka), také masláky neb žluťáky, jak jsme nazývali strakoše (B. variegatus). A to bylo vše, co jsme z bohatého výběru hub sbírali. Naš soused sbíral také některé holubinky, ale na to jsme hleděli jako na jakési podivínství.

Pro všechny ostatní houby jsme měli vyjma muchomůrek společný název — kraviny. Rozeznávali jsme ještě židy (B. chrysenthereon), které se nesbíraly. Rovněž klouzek sličný (B. elegans) byl pokládán za jedovatý, ač se vyskytoval v sečích Za vrchem ve velkém množství. Vzpomínám si ještě na název kamenná kuřátka, což platilo lošáku ryšavému (H. rufescens) pro jeho nápadnou podobu liškám (kuřátkům, jak se u nás říká).

Petr Vlk:

Sbíráme pařezníky.

Je konec července. Ráno v 6 hodin sedám na vlak, jedoucí směrem ke Skutči. Jedu na houby. Ve vlaku je plno známých a většina z nich vysedá na nejbližší stanici. I my brzy vysedneme a za chviličku jsme v lese. Naše skupinka čítá 7 členů a každý z nás se těší na bohatý úlovek. V lese je přítmí, ale oči si brzy zvyknou. Ve smrkovém porostu potkávám známého houbaře z blízké vesnice. Má již plno hříbečků a každou chvíli se sehne a vyhrabává z jehličí nové a nové. Zve mne, abych přišel ke konci srpna, to že bude les přeplněn houbami a že by se rád na mnohé pozeptal. Vzpomíná na učitele Bezděka, který měl u nich kdysi houbařský kurs. Chlubí se, že minulého dne donesl přes 200 hříbečků.

Konečně i já nacházím první hříbeček. Jeho hlavička se bělá mezi jehličím. Hned vedle vidím druhý a pak již hmatem v jehličí nacházím ještě další tři. Všecky sedí okolo smrku jako kuřátka okolo kvočny. Bylo jim tam jako v peřince.

Kousek dál se shýbá stará ženička a vybírá šedou hubku: „Copak sbíráte, babičko?" — „Ale pařezníky, jsou moc chutné — jako hříbky!" — Prohlížím houbu, a zjišťuji penízovku širolupennou. Je jich v lese plno, ale jsou již většinou rozevřené a přerostlé. Klobouk má 10—12 cm v průměru.

U cesty na svahu malého příkopu se v trávě cosi bělá. Jsou to mechovky. Pěkně voní. Některé mají nožičku výstřední a jen asi 1 cm dlouhou, jiné, mladší, mají třeň vyšší a kloboučeк ještě malý, trochu do šeda zabarvený. Ukazuji mechovky své ženě, ta k nim přičichne, pak se zarazí a povídá: „Vždyť to jsou tančeky! Stará mama je sbírali a pochutnávali si na nich!" (Moje manželka je ze Slovenska od Turč. Sv. Martina.)

V poledne se vracíme domů. Každý má plné tašky, navrchu samé pěkné hříbečky. Přisedá k nám pan nadlesní. Soused se s ním dá do řeči a zároveň

mu ukazuje několik hříbečků: „Tyhle jsem našel zrovna za plotem myslivny", dokládá. — „I vy kujoni," rozčiluje se na oko pan nadlesní. „Teď se nedivím, že mi žena nemůže udělat houbovou polévku, když mi vysbíráte všechny houby před samým prahem."

ch) Pěstování, ochrana hub i přírody. Žampiony.

Zd. Frič:

Něco o hlívě ústřičné.

Dá se především pěstovati. Mám v této věci svoje zkušenosti. Sledoval jsem pěstění její ve Slavonii, kde jí říkají »bukovače« a velice ji cení. Přesvědčil jsem se o tom v Lipovljanech u jedné rodiny, kde jsem obyval. Přivezli tam z lesa bukové dříví ještě při míze a složili za kučou. Za nějaký čas (na konci srpna) objevily se na dříví hlívy. Dcera z oné rodiny občas odřezávala vzrostlé plodnice, polévala místa, kde rostly, vodou a připravovala hlívy na cibulce s paprikou, omastkem a zapražené moukou na velmi dobrý guláš. Na místech polévaných vzrůstaly později nové plodnice.

Milada Dvořáková:

Houby v ořechovém stromořadí následek mrazové pohromy.

Cestou od silnice v Braníku k Vltavě jsem nalezla 4. října 1947 na vlašském ořechu rostoucí šupinovku slizskou (Pholiota adiposa Fr.). Vyrůstala z pukliny v kůře, na straně k jihu obrácené, ve výši plotu. Poněvadž nebyla s cesty dosažitelná, utrhl ji na mé požádání pan Trojan, vrátný v dřevařské ohradě firmy Hodek, národní správa. Dík jeho ochotě jsem tímto exemplářem doplnila výstavu hub v pražské technice k zahájení dne 5. října.

Stromořadí ořechů, vroubící onu cestu v Braníku, jest již několik let nalezištěm choroše šupinatého (Polyporus squamosus Huds), který zde vytváří mnohé plodnice, dosahující někdy velkých rozměrů. Na jednom ořechu jsem sbírala na zimu penízovku sametonohou (Collybia velutipes Curt.), rostoucí ve stromové dutině. Výskyt uvedených hub se přičítá mrazové pohromě, kterou bylo toto stromořadí kdysi postiženo.

Sp. Krejčí:

Ničení hub v lese.

Je to ohavný zvyk, který působí značné škody nejen pokročilejším houbařům, ale i samotnému lesu. My, kteří máme již šedesátku za sebou, sotva se do smrti dočkáme jeho zmizení, totiž toho zvyku, a toho, aby les nebyl hyžděn stovkami mrtvol hub, svévolně zničených. Bylo by třeba zainteresovati ministerstvo školství, aby děti již ve škole byly poučovány, že tímto rozbíjením hub je činěna škoda nejen pokročilejším houbařům, ale i lesu přímo, poněvadž je ochuzován o své dodavatele dusíku, jehož potřebuje nezbytně k výrobě dřeva, materiálu, jehož dnes není vůbec nazbyt. Nechtějme stavěti v lese pomníky s nápisem: »Poutníče houbaři, zvěstuj všem hodonínským, že my zde mrtvy ležíme, jakož zákony lidského nerozumu kázaly nám.«

Něco o mimořádném způsobu šíření hřibů pravých.

Můj spolupracovník z r. 1909-14 Dr. A. Šimek (padl v I. svět. válce), soudil, že hřiby pravé rostou tam, kam zapadá v době růstu hřibů veveří trus, plný

výtrusů hřibů a Kohlmünzer (archiv) sděluje, že pozoroval starého houbaře, jak „sázel" hřiby tím způsobem, že rozžvýkaná sousta chleba — patrně plná hřibných výtrusů — vyplivoval na zem, kde pak mu rostly po čase hřiby, neboť chlebové měkké a vlhké sousto ochránilo výtrusy hřibů a podpořilo pak jejich klíčivost, což může samozřejmě platit i o trusu veverek. Sám „seji" hřiby tak, že rozmělním část trubiček v kropicí konvi a pokropím pak místo pod lesními stromy, kde chci, aby hřiby rostly. Smotlacha.

J. Kubát:

Stěhování václavek.

Je pravda, že václavka nebývá dlouho na místě. Ve Smidarech u mlýna při náhoně v travníku byly pivoňkové keře při kořenech po tři roky prorostlé bohatými trsy václavek, takže jsem jich tam nasbíral plné koše. Loni jich bylo málo a letos (1947) nebylo po nich památky. Ve Skřivanech jsem jich r. 1947 našel pouze malý trs u rybníčka při kořenech vrby v ovocné zahradě rafinerie, když jsem tam prohlížel úrodu ovoce.

L. M. Růžička:

Chráníme les.

V týdnu lesů jsme si připomněli, že naší povinností jako řádných houbařů a přátel přírody je ji a zvláště naše lesy chrániti. Že se členové naší společnosti, naši přátelé a čtenáři tohoto časopisu dovedou v lese chovat, je samozřejmé. Máme však často příležitost upozorniti některé náhodné návštěvníky lesa, hlavně v blízkosti velkých měst, na jejich nevhodné a lesu škodlivé počínání. Často také »divocí« houbaři kazí nám pověst u lesního personálu. Pozorovali jsme jedné podzimní neděle výletníky »houbaře«, jak se přímo vrhli do lesa u Dobřichovic, vnikali bezohledně do nízkých kultur, šlapali a ničili jak mohli, jen aby něco ulovili. Podivoval jsem se tam jednomu muži, který opatřen okovanou holí ryl a ničil mech a humus centimetr po centimetru a jen těžko si dal vysvětliti, jak škodí lesu a konec konců i sobě samému jako sběrateli hub. Musíme se tedy jasně lišiti od těchto »divokých« houbařů a snažiti se radou i napomenutím, aby nás dobrých bylo stále více.

i) Život a příroda vůbec. Nižší houby. Houby a zvířata.

Vladimír Krabovský:

Choroše a jejich život. — Polyporosa.

I. Choroš zápalný (P. igniarius L.). Tento choroš je zhouba listnatých stromů na Plzeňsku. Usazuje se vytrvale na větvích nižších i vysoko v koruně a najdeme jej i ve výšce 20 m. Nejčastější je na ovocných stromech, jabloních, třešních a všech druhů rodu Slíva. Z ostatních stromů napadá zejména vrby, méně topoly. Jeho druhovou specificitu, již dávno vyslovenou prof. Velenovským, můžeme v Plzni sledovat na přímo školským příkladu, jímž je Lochotínská alej, dvojřadí stromů uprostřed luk, dlouhé 1 km. Jsou v něm obsaženy jilmy, lípy, topoly, vrby, duby a málo jiných druhů. Není téměř vrby v této aleji, která by netrpěla chorošem zápalným. Přitom ostatní stromy nejsou vůbec nebo jen výjimečně choroši napadeny. Jak v této aleji, tak i v plzeňských zahradách tvoří choroš zápalný celkem zřídka svoji typickou polokruhovitou plodnici, ale vegetuje jakožto sametově hnědé, na dotek citlivé polštářky, jejichž průměr bývá obyčejně 10 cm. Usazují se ve velkém množství tam, kde je borka poru-

šena. Na řezné ráně po uříznutí větve ve výši 2 m jsem našel polštářek choroše zápalného přesně téhož obrysu, jaký mělo kůrou nekryté dřevní pletivo. Ježto ovocné stromy bývají v zahradách převážně mladé, zvláště štěpy, škodí choroš nejvíce právě těmto, neboť se nejraději usazuje na stromech o stáří 20 až 50 let. Teprve po tomto věku, zdá se, trpí stromy tímto chorošem méně a teprve pak se začínají usazovat na kmenech typické polokruhovité plodnice. V takových případech však již nejde zpravidla o ovocné stromy, ale o listnáče volně rostoucí, které již mají dosti životní síly, aby tohoto cizopasníka mohly překonat. Ve smíšených světlých lesích je choroš zápalný dosti častý i na pařezech, avšak ač tam vytváří velké plodnice, nežije na mrtvém dřevě dlouho. Jeho polštářovité plodnice na ovocných stromech nežijí také dlouho a druhým nebo třetím rokem odumírají a zešednou, příp. zbělají. Podhoubí je však pod kůrou již usazeno a na jiném místě se příštího roku obyčejně objeví další hnědý polštářek choroše zápalného. Zhoubný vliv tohoto podhoubí — kromě toho, že si bere od stromu živiny — bylo možno pozorovati v posledních šesti letech, kdy větve ovocných stromů takto napadených nesnadno odolávaly zátěžím sněhu a prudkým větrům a docházelo k častému lámání a rozštěpení mladších stromů. Nebyly to tedy jen mrazy, které zdecimovaly na mnohých místech naše ovocné stromy, ale také choroše, které odolnost stromu před mrazy, sněhem a vánicemi předem podlomily. Bohužel, nezdá se, že by proti choroši zápalnému bylo obrany a mladý strom, jím napadený, téměř vždy zahyne. Seříznutí plodnice nepomůže, neboť podhoubí pod korou zůstane a může tvořit plodnice nové. Snad — je to ovšem domněnka — by mohl pomoci biologický způsob, totiž vyhubení choroše některou jinou živou bytostí, jež by choroš zahubila a stromům neškodila. Pokud je známo, nemají však dřevnaté houby nepřítele mezi živými tvory a pokud jsou, škodí též nositeli a tak tato myšlenka zůstane navždy fantasií.

Dr. Fr. Smotlacha:

Něco o polyporose a názvosloví chorošů.

Polyporosa je zcela přirozený zjev přírodní v našich lesích, ovocných sadech i parcích (stromořadích), kde stromy staré, namrzlé, silně poškozené (nalomené) větrem nebo člověkem při česání ovoce, stanou se snadno sídlem některého druhu z početné rodiny chorošů, dělené na mnoho podrodů (to se jméno houby nemění a autor se nemění) a rodů (jméno houby se mění a jmenovatel je uveden). Na př. známý choroš ovčí, jmenoval se původně Boletus (hřib) ovinus (ovčí) Schff. (1863), pak Polyporus (choroš) ovinus (Schff.) Fries 1921 (choroš ovčí) a konečně dnes u těch, kteří slavného Friese neuznávají, Caloporus ovinus (Schff.) Quélet (krásnoporka ovčí). Tak je to také u chorošů žijících na stromech. Mají dnes mnoho jmen. Nás by více zajímal způsob jejich života, na př. právě pojem »polyporosy«, což znamená »mykosu«, t. j. nemoc způsobenou chorošem (Polyporus). Je otázka do jaké míry je to choroba. Je více druhů chorošů, které ji způsobují svými výtrusy, z nichž vyrůstá houbí, pronikající strom. Nejčastěji je choroš čili troudník ohňový, který nejdříve popsal Linné (1753) jako Boletus igniarius Linné. Později byl pojmenován Fomes igniarius (L.) Gillet et Fr. (jako podrod subgenus). Na tato dvě jména jsme nejvíce zvyklí. Konečně Phellinus igniarius (L.) Quélet (ohnivec ohnivý). Na ovocných stromech žije jeho zvláštní odrůda choroš, troudník či ohňovec ovocný, Polyporus, Fomes, Phellinus pomaceus (Pers.) Quélet, která má trochu odlišný vzhled podle hlavních druhů našich ovocných stromů (višeň, švestka, jabloň). O tom všem příležitostně jindy (viz též Atlas hub II. díl). Jen to nutno opakovat: 1. že choroš čili troudník ovoc-

Obr. 6. **Chorošec** (outkovka) pestrý — Polystictus, Polyporus, Trametes versicolor (L. ex Fr.), vyrostlý v lese na kousku březového pařezu. Strana líční ke slunci obrácená. Sm.

ný napadá stromy starší, buď již silně poškozené nebo zvlášť choulostivé. Stromy zdravé, proti mrazu, suchu, vlhku, monilii atd. odolné, bez velkého poranění, nenapadá. Ty mu vzdorují a mohou se dožíti velkého věku.

2. že vedle choroše ohňového napadá naše stromy ovocné několik chorošů dalších, jsem již sdělil. Je třeba i jejich formy a účin zjistit. O některých mluvili jsme již v I. díle mého fot. Atlasu hub, o jiných ještě napíšeme.

3. Že rány a řezy na ovocných stromech třeba proti polyporose vhodně ošetřiti.

Obr. 7. Tatáž houba jako na obr. 6 na obráceném dřevě a tedy z rubu. Vidíme, jak vlivný činitel je zde slunce. Sm.

Josef Bílek:

Hlíva ústřičná v Krucemburku.

Na březovém shnilém pařeze vyrůstá mi v zahradě každého roku hlíva ústřičná. Nevyroste dříve než v říjnu. Za mládí je útlá, téměř černá, lesklá jako kopýtka srny, později šedá, až do bělava, rozložena nad celým pařezem, takže to vypadá, jakoby pařez rozkvetl, že ho pod trsem není ani vidět. Loni vydržela mráz 10 stupňů Celsia a rostla dále. Veverka dává pozor až vyroste a neopomene si pro kousek houby každý den přijít. Hlíva je poněkud tuhá, avšak dobré chuti, zvláště pak v polévce. Snažil jsem se ji přemístiti i na jiné pařezy, dosud však bezvýsledně. Krásné kusy hlívy ústřičné poslal jsem do Smotlachova ústavu. (Byly ukázány na přednášce a vystaveny ve skříncе. Budily všeobecný podiv — Sm.)

Jar. Vávra:

Sadovku nám slepice vyzobou.

Sadovku, kterou jsme se ženou sbírali letos (1949) na jaře v Semilech na zahradě pod keřem slívek, jsme vám do ústavu (poradny) neposlali, neboť jste nám je určili již r. 1947. Slepice nám ji vyzobou, jestliže ji včas nesebereme. 9. VIII. 1948.

Pozn. red.: Sdělení našeho spolupracovníka p. Vávry mohu potvrdit ze své staré zkušenosti. Také nám na zahradě slepice vyzobaly sadovky, avšak někdy i májovky a pod lipami hřib sadní (B. hortensis Sm.). Na kompostě u sousedů rostly žampiony a i ty byly někdy od slepic vyzobány. Nutno ovšem konstatovati, že slepice nejdou za houbami přímo — jako na př. veverky — nýbrž jen náhodně a snad také jen když jsou odkázány na pastvu, nejsouce zvlášť krmeny. Sm.

j) Mykologické události, zajímavosti atd.

Jos. Jánský:

Vzpomínka skoro jubilejní.

Bylo to v červenci 1910. V šestidenním kursu her pro učitele obecných škol v Českém Brodě, vedeném prof. Klenkou, spolupůsobil jako mladý asistent Fr. Smotlacha. Když jsme vyslechli přednášky v sokolovně a vydováděli se na sportov. hřišti, to nebyl ještě konec denního zaměstnání pro asistenta Smotlachu. Dával si od přespolních kolegů donášet houby ke studiu a vyžádal si i souhlas pořadatelstva kursu, aby s jeho účastníky mohl podniknouti odpolední vycházku do lesa Vidrholce mezi Úvaly a Klánovicemi za účelem studia hub rostoucích v tomto lese.

I když jsme asi 2 leta předtím obohatili své vědomosti o houbách v kursu věhlasného propagátora houbařství Jana Bezděka, přece nám »pan asistent« otevřel oči v mnohém ohledu. Jak jsme procházeli lesem, neušlo nám, že Smotlacha nehledá jen po zemi, ale že si bedlivě všímá lesního porostu. A jak nás překvapovaly jeho předpovědi! »Tady najdeme kozáky a budou vypadat tak a tak. A tady budou také kozáci, ale tvaru a zbarvení poněkud odlišného. Předpověď se vždy splnila. Tak nás Smotlacha zasvěcoval do biologie hub, přesvědčuje nás na místě, že každý druh hub vyžaduje svého nositele, jenž je jejich symbiontem. (V uvedeném příkladu šlo o kozáka březového, habrového a dubového.)

Když se výprava vrátila do Brodu, vystrojil Smotlacha houbové hody. Očistil a rozkrájel nejen běžné a uznávané druhy hub, ale ještě více všelijakých »prašivek«, do kterých se v těchto dobách nejvýš jen kopalo, i když to byla třeba muchomůrka růžová nebo sebechutnější holubinka. My, kteří jsme se vraceli nocovat do svých domovů, mohli jsme následujícího dne jen závidět znamenité pochutnání na houbách, Smotlachou upravených, těm kursistům, kteří přenocovali v Brodě.

Kolik se změnilo v oboru mykologie za uplynulých 40 let právě zásluhou neúnavného pracovníka prof. dr. F. Smotlachy!

Jan Pacák:

Mnoho lidí mnoho zná.

Na svých potulkách po lese setkal jsem se často s houbaři, zaujatými pro určitý druh hub. Tak na příklad jsem znal ředitelku měšťanské školy, která s oblibou sbírala lošáky jelení, či srnky. Svou zálibu mně vysvětlila tím, že lošák zachránil jejího bratra v prvé světové válce od smrti hladem. Byl kdesi v Tyrolsku, na Bohem zapomenutém stanovišti, kam pro zuřivou střelbu italskou po několik dní nemohla být dodána menáž. Bratr pí ředitelky se po celou tu dobu živil houbami, a to lošáky, jichž tam prý bylo plno. Proto sestra z vděčnosti za záchranu bratrovu jeden den v roce byla živa jen lošáky. Myslím, že tam v Tyrolsku musely ty lošáky být nějak chutnější nežli u nás; mně aspoň zvlášť nikdy nechutnaly.

Kdysi jsem se sešel v lese se starším mužem, rolníkem na odpočinku, který sbíral hojně rostoucí strmělky (Clitocybe), jichž jsme si nikdy nevšímali. Tázal jsem se ho na jakost těch hub a on mi odpověděl jedním slovem: delegátes, pane řídicí, de-le-gá-tes! A mně také, mezi jiné houby přimíšené, chutnají.

Ferd. Egermeier:

Moje houbařská činnost.

R. 1919 přišel jsem z Hercegoviny do Čech a stal se odběratelem ČČsH a členem ČMS. Pak jsem sloužil (jako četnický strážmistr) do roku 1927 v Podkarpatské Rusi. Toho roku přišel jsem do Zruče n. S. jako pensista. Žasl jsem nad vandalstvím v lesích, kde roste dosti různých druhů hub, které však byly bohužel (kromě hřibů) rozkopávány. Začal jsem poučovati lid o užitku hub, sbíral jsem různé druhy a poukazoval na jejich chuť a jedlost, případně na jejich jedovatost a nejedlost. Za několik roků nebyly již jedlé a chutné houby ničeny, začaly se sbírat a ke konci války byly již sbírány pro obchod, takže si některé rodiny vydělaly až několik tisíc korun za rok. Ač dnes nemocen a do lesa chodit nemohu, navštěvují mne zdejší houbaři, aby mne požádali o radu.

Miloslav Hnát:

Jak jsme sbírali v roce 1948 houby.

Představte si naši mykol. zahradu! Krásný hluboký les, s mohutnými stromy, smrky, borovicemi, buky a sem tam nějaký ten modřín! Vysoký les se střídá s hustým houštím, které táhne až dolů, kde bublá potok a mech je tam jako peřina! Ano, tam v lesích na Humpolecku rostly roku 1948 houby. Silnice plná houbařů, autobus plný houbařů a všichni plné

tašky, batohy a koše. Sbíraly se jen pěkné hříbky, vše ostatní byl plevel. Dokonce na lesní cestě zastavilo auto. Vystupuje 6 houbařů a za hodinu pěkný výsledek 23 kg hříbků. Dokonce další obrázek překonává vše před tím. Jeden humpolecký houbař přijel do lesa s vozem, taženým koněm. Dědeček hlídá koníka a vysypává plné koše do vozu, které v houští plní čilá osmičlenná rodina. „Co s tím budete, dědo, dělat?" ptám se, „vždyť to ani do večera neočistíte?" „Něco si usušíme pro sebe, ostatní prodáme na barvy do továrny". Za tři hodiny už odjížděli se 65 kg hub. Taková úroda se bohužel každoročně neopakuje! Suchý rok 1947 nedal vyrůsti ani liškám, takže bylo smutno i v této známé mykol. zahradě.

Dr. Vladimír Melčák:

Zajímavosti od Uherského Brodu.

Zasílám 2 plodnice **muchomůrky zelené.** Nalezeny 20. září 1948 v lese „Rubaniska" u Uh. Brodu v mladé dubině. Připojuji také několik plodnic muchomůrky citronové, nalezené tamtéž. Konečně prosím o určení trsu malých plodnic. Rostou u pařezů. Nalezeny rovněž 20. září 1948. (Jsou to václavky, pozn. red.) — Pokud jde o **muchomůrku císařskou,** další plodnice na místě, které jsem vám udal, nevyrostly. Nalezl jsem na původním místě jen dřívější nevysbírané plodnice v pokročilejším stadiu vzrůstu, některé již zahnívající. Všechny měly klobouky po posledních deštích a od slunce vybledlé a smyté.

JUC Jaroslav Pavlousek:

Pozorování ze sběru slizáka mazlavého.

Slizák mazlavý je výbornou houbou. Slizáky sbírám v lese na Jarově, který je mou mykologickou zahradou. Všiml jsem si při tom několika zajímavostí. Pokud houby ty rostly na sluníčku, jsou značně bledší, než ve stínu. Jsou to houby, milující velké vlhko. Jakmile počasí stává se sušším, slizáky mazlavé osychají, špatně se pak stahují, ač jinak se jejich slizký povrch stáhne velmi pěkně. Slizáky mazlavé zřídka červiví, ale rádi je okusují slimáci. Také jsem jednou našel slizáka, jehož okraj klobouku pěkně zarostl do okraje klobouku holubinky nazelenalé, v jeho sousedství rostoucí. Celá ta zvláštnost, hříčka přírody, však se při vytahování ze země rozlomila, neboť holubinky jsou houbami velmi křehkými. Slizáky mazlavé jsou výborné do polévek bramborových, nebo jako guláš. Žel, že jsou místy málo známy, a nejvíce bylo mi líto, viděl-li jsem jich téměř dvě třetiny po zemi rozkopaných a zbytečně vyvrácených. Myslím, že by se na tento nešvar mělo upozorniti, aby se tak nedělo. Kdo hub nezná, ať jich neničí, vždyť by si na nich druhý rád pochutnal!

●

I. přednáškové souborné sezení Čs. mykologické společnosti a Mykol. výzkumného ústavu, konané 19. 4. 1950 v Zengerově síni v České technice v Praze II, Karlovo nám. 14, mělo plný úspěch. Konalo se za velké účasti členstva, dále zástupců ministerstev, úřadů, jakož i redakcí a vědeckých institucí. Nově se přihlásilo 22 členů ČMS a odběratelů ČČSH, který byl na sezení demonstrován v novém sešitě, z něhož byla patrna jeho úroveň, bohatý obsah a kolektiv mnoha spolupracovníků.

V době, kdy se zájemci shromažďovali, ukázal předseda Sm. několik jarních hub: ucháč obrovský a podezřelý (G. gigas Kr. et suspectus Kr.), které přinesl p. Pojer z neděl. vycházky, smrž chutnou (M. deliciosa Kr.), březnovku a zvonovku jarní, které poslal náš spolupracovník Matějů z Tišnova, žampion kompostový, který donesla pí Vtelenská, atd. O půl 20 hod. začalo sezení krátkým uvítáním předsedy jménem všech odborů a zejména odboru ochranného ČMS a MVÚ, na jehož podnět bylo sezení uspořádáno v rámci „Týdne lesa".

Vítající doc. Smotlacha řekl dále:

1. ČMS a MVÚ chtějí ve svých sezeních upozorniti své členstvo, čtenáře ČČSH, spolupracovníky, jakož i úřední a ostatní veřejnost na důležité otázky, které chceme při těchto sezeních podávat ve zhuštěné formě tak, aby jich mohlo býti probráno co nejvíce. Heslem našim je podati v sezeních co nejvíce důležitých otázek mykologických.

2. Vedle věcí všeobecných a částečně již více méně známých, ale dnes pokračujících, objeví se na sezeních i otázky nové, nové výzkumy a nová pozorování, zde se zejména uplatní naše početné odbory: vědecký, výzkumný a pěstitelský, který jde cestou mičurinskou.

3. Jde zejména také o to, ukázat nové cesty vědecké a vyzkumné práce v mykologii, nové způsoby ve sběru hub, v přípravě jich k jídlu, jakož i v průmyslovém zpracování a obchodním využití. Jde proto i o výzkum jedlých hub (včetně kodexových) po stránce užitkové, t. j. jejich chuti, stravitelnosti, výživnosti atd. Jde i o doplnění kodexu a pod.

4. Dalším úkolem sezení je kontrola našich odborníků a výzkumníků z řad ČMS, MVÚ, jakož i ze všech míst ostatních, neboť návrhy, programy, referáty a zprávy o výzkumech a vědeckých nálezech a myšlenkách na sezení pronesených, jsou přístupny diskusi. Proto zveme k těmto podnikům každého.

5. Naše sezení mají také úkol vychovávati z našich výzkumníků, mladých i starších vědeckých pracovníků i našich znalců hub, většinou dnes v soukromí činných, odborníky, kteří svoje nálezy a výzkumy mohou podávati v přednáškách. Dává se jim zde k tomu příležitost.

6. Přednášky ze sezení byly nebo budou uveřejněny v našem časopisu, jehož obsah se tím obohatí.

7. Naše sezení jsou součástí Houbařské pětiletky ČSR, jak se jí věnuje ve své práci ČMS a MVÚ. Zvláště tu ČMS a MVÚ počítají s mladou generací, která již dnes v našich řadách je zastoupena a pracuje. Je totiž mezi námi řada studentů gymnasiálních a vysokoškolských, avšak také mladí dělníci, toužící po rozšíření svých znalostí v přírodních vědách a zvláště též v houbách. Houbařství dává totiž mládeži možnost, aby šla do přírody, do lesů a lépe přírodu poznávala a více si jí vážila. Houbařství je krásným přírodním sportem i zajímavou vědou, poskytující mladému i starému zdravý pohyb a nejlepší oddech a rekreaci. Zvláště dělnictvo všech oborů zveme proto k němu.

8. Naše sezení odpovídají v houbách i době roční, na jaře jsou přípravou na letní a podzimní hubnou sezónu, na podzim podávají zprávy o tom, co bylo vykonáno.

9. V sezeních počítáme i s odborníky mimopražskými, jichž s našimi odbory pracuje veliký počet. Prosíme je, aby podle možnosti se našich sezení zúčastnili. Svoje výzkumy, návrhy a vědecké poznatky uplatňuje v ČČSH, v Atlasu, Ročence (prozatím v archivu). Pište proto pravidelně. Počítáme zejména také se zprávami z mykologických zahrad.

10. Sezení ČMS a MVÚ nezabývají se jen mykologií velkých hub, nýbrž věnují se i houbám nižším a houbám poškozujícím stromy lesní a ovocné.

11. Budou se proto zabývati důkladně i lesem a sadem, neboť pěstitelský a ochranný odbor ČMS a MVÚ vyvíjejí dnes i v tomto směru činnost.

12. Stejně se uplatní v našich sezeních i otázky lékařské a lékárenské. Jde tu o otravy houbami, jich zamezení, léčení a o léky z hub.

Následovaly přednášky, vesměs velmi zajímavé: Dr. Rob. Vávra přednášel o nejstarší historické smrtelné otravě houbami (císaře Caliguly), článek o tom bude v ČČSH. Zde se patrně místo chutné císařky uplatnila trochu podobná smrtelně jedovatá much. bílá nebo zelená. — Min. r. Ing. Albert Urban promluvil o sušení hub ultračervenými paprsky, jež by bylo velmi výhodné. Nato kol. Hásek referoval o svém nálezu čirůvky pamýdlové (Tr. pseudosaponaceum Hásek), již nazval „ošemetnou", neboť podobajíc se čirůvce mýdlové, je nechutná a zápašná, t. j. nejedlá. Odlišuje se tím, že nerůžoví ani na povrchu ani na průřezu.

Po přestávce, kde si účastníci prohlíželi doc. Sm. vysvětlená staročeská jablka, nepodléhající mrazu ani monilii: panenské, jeptiškové a vinné, a svrchu uvedené houby. Pak promluvil kol. Borovský velmi zajímavě o muchomůrce šiškovité, strobiliformis (Vitt.), kde upozornil na její suchomilnost a možnost čerpati zvláštním provazcem podhoubí vodu ze země, což je nový a velmi cenný biologický výzkum. — Nato kol. M. Pulchart referoval o přípravách k pěstování námele (paličkovice nachová) u nás ve velkém, které sám řídí. Přitom vzpomněl i toho, že i MÚV se zabýval již před dvaceti lety pěstováním námele. Konečně přednášel Dr. Pulec o práci dr. Smotlachy o otázkách průmyslového zpracování hub, kde upozornil na jeho postupnou klasifikaci 30, 50, 100, 300 druhů hub, vhodných k různým druhům průmyslového zpracování, kdež nejvíce si cení zmražení, octování (nakládání do octa) a kvašení. I lahůdkové zpracování hub Sm. doporučuje, jako houby uzené, pražené, naložené ve víně, v oleji, tuku atd. Většinu způsobů konservace hub doporučuje doc. Smotlacha i s různou zeleninou. Ke konci přednášky připomněl Dr. Pulec, že sezení naše jsou přístupna všem, kdož v houbách pracují a konstatoval, že velká většina houbařských odborníků, zejména pražských, učila se na Sm. výstavách a přednáškách i z jeho časopisu. Dr. Pulec sdělil pak program ČMS na nejbližší dobu. Přednášky všech byly s velikou pozorností vyslechnuty a stejně, jako závěrečná slova doc. Sm. „Na shledanou" na pondělní přednášce a na příštím sezení 3. V. t. r. byly přijaty potleskem. Posluchači se s uspokojením rozešli. Bylo kolem půl jedenácté. Jos. Protiva.

*

O zdárný průběh večera se zasloužily zejména také pí O. Hochmanová, Pavlíková a R. Vtelenská, které vybíraly dobrovolné vstupné, nutné ke krytí režie. ČMS nemá totiž dostatečných prostředků, a proto děkuje všem dárcům za příspěvek.

K přednáškám na II. a další sezení ČMS přihlásilo se nebo bylo získáno několik dalších našich mykologů. V seznamu příštích referentů jsou:

Ing. C. René Böhm, Ed. Borovský, MUDr. Zd. Bruderhans, prof. Jan Bubník, Fr. Drázda, M. Dvořáková, Zd. Fišer, Ing. Jos. Florián, Jos. Hásek, RNC J. Hlaváček, Ing. C. M. Houška, K. M. Jakoubek, RNDr. Jan Jakubů, Ing. M. Jenko, Jos. Kocourek, Jar. Kopic, Vác. Krt, Dr. J. Kotrouš, Dr. Pav. Kurz, Ing. Aleš Lukavec, F. X. Margold, Dr. Jos. Pecánek, Ing. Hyn. Pittner, Dr. M. Pulec, M. Pulchart, Dr. L. Riedl, Smotlacha, Jan Spálený, J. V. Staněk, Věnc. Šípek, Ing. Alb. Urban, Jos. Urban, Dr. Rob. Vávra, Jan Židlický. — Příště sdělíme i referenty mimopražské a další pražské.

Sezení 3. V. t. r. vydařilo se rovněž znamenitě. Bylo doneseno a zasláno 40 druhů jarních hub, takže účastníci měli po této stránce jedinečnou příležitost zhlédnouti houby u nás nejvíce rostoucí. Bylo by z nich pěkná výstavka. Krásné ucháče obrovské dodal Dr. Kurz, smrže poslal řed. škol. Vlasák z Kolína, F. Patera z Chebu, velmi pěkné donesli členové vinohradské odbočky a K. Bišof a Jiří Kripner. Zajímavé druhy poslal Jan Amon ze Slovenska, pí Saitzová a Dr. Držkovic z Ostravska a donesli pí Vtelenská, pí Vondrejsová, pí Šimková, pí Kutifelová, V. Novák, R. Harcuba, K. Bišof, Boh. Šesták, Vlast. Líkař, V. Krt, J. Šístek, E. Borovský, J. Klein, Ing. F. Vajgelt atd. Zatím co Dr. Smotlacha podal výklad o donesených houbách, posluchárna se naplnila. Úvodní přednášku měl RNC. J. Hlaváček o barevných chemických reakcích u hub, pokračoval Dr. Pulec o mykologické literatuře a sběru hub v SSSR; Zd. Fišer přednášel o houbách v národních pověstech a pohádkách a ukončil zdařilý večer Dr. Staněk referátem o hvězdicích, pro něž získal na sezení mnoho spolupracovníků. Pro pokročilou dobu byly přednášky pokladníka ČMS J. Háska a knihovníka Věnc. Šípka odloženy na příště. Posluchačstvo se rozešlo spokojeno.

Na podzimní sezení zveme všechny naše mykology i praktické houbaře. Všichni výzkumníci pražští i venkovští připravte si vlastní referáty a oznamte nám je již nyní.

V Libřici jsem sbíral 14. XII. 1948 na pond. přednášku penízovku sametonohou ve formě světle oranžové na smrkovém pařízku (?), v bělavé na olši. Dále tam rostl hník stádový, kržatka průsvitná, a různé choroše. Kržatku průsvitnou jíme a chutná nám výborně. Jan Šístek.

V Jankově u Votic je o 3—4° chladněji než ve středních Čechách, a to mnoho znamená pro vzrůst hub na jaře i na podzim, který se zde přikracuje (často zde napadne sníh dříve než jinde). R. 1946 byl u nás podzim prodloužen jako jinde. Ještě 15. XI. rostly tu třepenitky vlahomilné, plžatky borové (pomrazky) atd.

V. Schůt

Stálou výstavku, která vrcholí v létě ve výstavě větší, zařídil si jménem ČMS a MVŮ náš spolupracovník, kons. Mandlík Jar. v Chocni. Zabývá se také pilným výzkumem hub na Choceňsku. R. Harcuba

k) Nejdůležitější houby (i kodexové a našich atlasů). Škola, dílna. Mládež. Poradna.

Františka Semeráková:

400—500 křemenáčků?

Mám ve smrčině místo, asi v okruhu 10 metrů, celkem pod 13—16 smrčky, asi 6—7 m vysokými. Polovina půdy je mechovatá, druhá polovina jen jehličí. Po břízce ani památky, až teď, v posledních 3 letech vyrazila asi ve vzdálenosti 15 m jedna mladá.

Tam rostou křemenáci. Už mezi prvními z jara, letos jsem je sbírala 21. května, pak chodím přes den a vždy na mne nějaké čekají. Nasbírám jich tak 150—180 kusů. Potom chvilku odpočívají a zase asi po 14 dnech začnou znovu růst. Zase hromadně 30, někdy méně, někdy více denně, ovšem, že je sbírám najednou a pokud možno v mechu a jehličí vyhmatám. Chodím tam přes den. Napočítám-li počet 300, přestanu počítat, protože v tu dobu rostou už houby povšechně a mám silnou konkurenci v neznámých houbařích a je s počítáním konec. Jen zde najdu půdu rozrytou, odkrytou a mech vytrhaný. Ale i tak nejdu nadarmo a 4—6 kousků, ovšem malých, ještě jako doběrek najdu vždy. Podle mého odhadu může na okruhu za léto vyrůst 400—500 kusů. Chodím tam už 5 let. Takových míst je ovšem málo. Smrčina je těsně u vysokého lesa, chráněná před větry, odpolední slunce vyhřeje mechovou polovinu mého zázračného koutku.

Před 2 lety uřezali u všech smrčků spodní větve, takže se před tím mohly houby dobře skrývat. Myslila jsem, že bude konec dobré úrodě, ale jak loni, tak letos bylo křemenáčků stejně. Jedná se o B. rufus Schff., ale po osice není daleko široko ani vidu.

10. II. 1949.

Spytihněv Krejčí:

Rada houbařům.

Houbaři jsou při svém oblíbeném zaměstnání, totiž sběru hub, vydáni jistému nebezpečí, které si jistě málokterý z nich dosud uvědomil. Mám na mysli toto: většina houbařů nese v levé ruce kabelu, a ti, kdož houby ihned v lese čistí, mají v pravé ruce obyčejně otevřený nůž. Nyní se často stane, že buď komár sedne na obličej nebo někam jinam na nekrytou část těla, nebo šedivý ovád, který dovede zkazit radost i z pěkného hříbka, když při

jeho čištění zákeřně bodne, nebo může houbař, kráčeje lesem, obličejem strhnouti pavučinu, která visí dnes téměř mezi každými dvěma stromy. Tyto všechny příhody působí pocity namnoze tak nepříjemné, a náhlé, že vyvolají reflexní pohyb volné ruky, aby zabránila popudu onen pocit vzbuzujícímu, t. j. aby zahnala buď komára nebo dotěrnou mouchu, nebo aby setřela pavučinu z tváře. Volná ruka bývá pravá a v té držíme právě otevřený nůž. Oženeme-li se náhle touto rukou, nožem ozbrojenou, směrem k obličeji, mohlo by se snadno stát, že se nožem poraníme. Musíme míti toto nebezpečí na vědomí a zařídit se podle toho. Nejlépe jest mít nůž v levé ruce, není-li kabela příliš těžká, tedy levička ten nůž také ještě unese, nebo, nejde-li to, tedy položit nůž na houby do kabely. Nutno ovšem zase dát pozor, aby se neztratil. Vždy však lépe jest ztratit nůž, než vypíchnout si oko.

Jan Juránek:

Penízovka sametonohá.

(Collybia velutipes Curt.)

Kloboučky medové barvy. Některé třeně celé tmavé, sametové, některé v horní části světlé, zažloutlé. Sbíral jsem trsy na třech jilmových pařezech ve Sněžném, uvnitř obce. Pařezy byly starší, kůra se odlupovala a ze štěrbiny za kůrou rostly trsy penízovek. Na jednom z těchto pařezů, který byl téměř 2 m vysoký — v té výši byl strom kdysi seříznut, aby zbylý vysoký pařez udržoval plot tyčkové zahrady — nalezl jsem v horní části pařezu trs penízovek sametonohých také 28. prosince 1949. Všechny nalezené penízovky jsem zužitkoval v polévkách. — 20. I. 1950.

J. Vodička:

Výskyt kačenky české (Verpa bohemica Kromb.) na Ostravsku.

Počátkem května 1947 nalezl jsem na Masarykově vrchu (dříve »Landek«) mezi Koblovem a Petřkovicemi na Hlučínsku velmi početnou skupinu kačenky české (Verpa bohemica Kromb.) v napadaném trouchnivějícím listí mladého bukového lesíku. Tento nález mne překvapil, poněvadž jsem nikdy před tím tuto houbu na Ostravsku nespatřil a je samozřejmé, že jsem ji na témž místě také letos (1948) v jarních měsících několikrát hledal, ale již nenalezl. Snad poměrné sucho v této době bylo příčinou, že nevytvořila plodnice.

•

První jarní zásilka hub ze Slovenska (18. IV. 1950) jednak hríbů, jednak penízovek: 1. Hríby som našiel 16. t. m. na role v trávniku vedle starom borníku. Pokožka čerstvých hríbov je pekne homogenne olejovo žltá. V tom mieste bolo 7 těchto hríbov a imte nikde žiadna. 2. Tieto drobné hubky sa pojednom vyskytujú v starom borníku dosť často. O laskáve určenie žiadam. So srdečným pozdravom Jan Amon.

Určení: 1. Loupák či klouzek májový, což je jarní forma loupáku obecného (Boletus luteus L.). Roste za teplých jerních dnů v dubnu a květnu v borovinách, kde pak na podzim vyskýtá se v daleko hojnějším počtu. Obecná houba. Viz Atlas, díl I. — 2. Penízovka provázková — Collybia tenacella Fr., je drobná houbička vyrůstající z borové šišky, hnijící v zemi při povrchu. Hubka vyrůstá ze šišky na dlouhém myceliovém, výhonky podhoubí opředeném provázku. Je jedlá. Ovšem do polévky by jí bylo třeba značné množství. Smotlacha.

Ant. Šejvlová:

Sběr v Hradci Králové.

Podařilo se mi i v dnešním suchu nalézti 6. IV. 1950 v hradeckých lesích a u lesa dva druhy lupenatých hub, prosím o určení.

Jde tu nepochybně o silně hořkou a proto nejedlou třepenitku svazčitou, výjimečně silně podobnou třepenitce cihlové a o jedlou kržatku průsvitnou. Smotlacha.

Třepenitka svazčitá se podobá někdy velmi značně **třepenitce cihlové** (H. lateritium Fr.). Tak nám dovezla pí. Šejvlová z Hradce Král. i na naše přednáškové sezení 19. IV. 1950 třepenitku svazčitou, která se podobala zvlášť při umělém světle tak nápadně třepenitce cihlové, že ji naši pomocníci při sezení označili jako H. lateritium Fr. Avšak doc. Smotlacha upozornil na žluť dužniny a dal ji ochutnat. Byla chuti silně hořké, takže o její identitě (že je to tř. svazčitá) nebylo možno pochybovat. Dr. Rob. Vávra.

Obr. 8. **Kuřátka trubkovitá** — Clavaria Ardenia (Sow.), fistulosa (F. D.). Mají trubkovité, až 20 cm dlouhé, žlutavé, později modravé až červenohnědé plodničky, rostoucí v chumáčích. Krásná fotografie našeho spolupracovníka Jana Třísky. Foto v červenci 1949 na Padrti. Sm.

Školní vycházky na houby konají dnes mnozí naši spolupracovníci a posílají nám z nich krásné a zajímavé sběry vzácnějších druhů hub nebo

houby i v době, kdy téměř nic neroste. Také výstavy hub jsou zajištěny sběrem hub buď žactva celých tříd a škol, když je to v místě obklopeném lesy. Tak kol. V. Fritz obstarává houby na naše královéhradecké výstavy (dnes krajské) rozesíláním žactva své třídy střední školy po velikých lesích hradeckých. S vycházkami žactva za účelem sběru hub měl jsem velké úspěchy již při začátcích svých prací v mykologii v letech 1907-13, kdy jsem každoročně konal od jara do podzimu (mimo prázdniny) velmi mnoho vycházek tělocvičných, které jsem vždy spojoval s výzkumem a pozorováním přírody a zvláště též hub. Vycházky do lesů, na stráně a pastviny na houby pod titulem přírodopisných a tělocvičných vycházek, jsou jistě plně odůvodněné a měli by s nimi naši spolupracovníci (učitelé a ředitelé různých našich škol) započíti. Výsledky sdělte redakci!

Smotlacha.

I) Chvála hub. Mykologové. Literatura. Věda, umění, sport a oddech. Dějiny. Oslavy.

Dr. Fr. Smotlacha:

Přehled našich starých mykologických pracovníků v r. 1950.

(ČMS, MÚ, ČČSH.)

(Dokončení.)

Proto uvádím zde soupis nás starých mykologů. Před desíti lety bylo nás starých na tři sta padesát a dnes nás je sedm set padesát. Náš kádr na jedné straně ztrácí své nejlepší, ale na druhé straně zase roste a přitom roste větší měrou než se zmenšuje. Za jednoho dva mezi starými, a nejméně tři čtyři mezi mladými! To je výsledek práce našeho kolektivu ve vývoji české mykologie. Byly i pokusy nám spolupracovníky odlákat a dokonce je i proti nám postavit. Letáky plné nejhorších pomluv! Avšak náš lidový a poctivě pracující kolektiv starých i mladých vydržel, stojí pevně a roste, stále roste. A pracuje tím usilovněji, neboť je podepřen sta a tisíci dalšími — mladšími — mykology, jichž všechna jména pro nedostatek místa naprosto zde nemůžeme uvádět! Avšak čtenáři znají je nejen z našeho listu a našich Atlasů, nýbrž i z přednášek, vycházek, výstav a výstavek, pořádaných v Praze i všude v ČSR, kde sídlí a pracují naši spolupracovníci.

Za našimi starými, kteří postupně čestně odcházejí, nastupují noví, kteří se snaží staré nejen nahradit, nýbrž i předčit, dále než oni, kupředu postoupit, vždyť i to je jejich úkolem a povinností. Kupředu, kupředu, zpátky ni krok! není jen heslo sokolské, je to heslo celého našeho národa i houbařů. Proto právě uvádíme jich přes sedm set nejstarších, aby viděli na vlastní oči, kolik jich je, zjistili tam známá jména těch, kteří žijí, pracují a svou práci navzájem sledují. Je to také napomenutí mykologům mladým, méně než deset let s našimi institucemi pracujícím, aby v houbařství dále a výš pokročili, neboť mají mnohem lepší možnosti, než měli staří (kteří na př. plně zažili okupaci).

Staré naše mykology uvádíme ve třech řadách:

I. Mykologové nejstarší z celé ČSR, kteří třicet, čtyřicet i více let (od roku 1907—20) zabývají se houbařstvím ve spojení s MÚ (poradna, vycházky, kursy, výstavy v Praze i na venkově od r. 1907), s ČČSH (od r. 1918) a ČMS (od roku 1921). Velká část jich jsou význačnými členy různých výborů a odborů těchto institucí včetně Houbařské pětiletky, t. j. odboru (výboru) vědeckého, uměleckého, výzkumného, ochranného, pěstitelského atd. buď přímo v Praze nebo jinde v Československu. Jsou to:

K. Adamičko, prof. R. Amrož, prof. V. Bartušek, prof. vys. šk. Ing. Dr. Baudyš, Dr. Jos. Brunner, prof. Jan Bubník, Jan Bučinský, prof. Cmíral, prof. J. Čip, Ing. Jar. Davídek, Lea Divišová, Ph. Mr. Dlabač, Dr. Duška, Jos. Dynybyl, Ferd. Egermeier, Jos. Fantiš, prof. Fikejs, K. Freiberg, Ant. Fremrová, Zd. Frič, Dr. Jar. Fürst, prof. techn. Ing. Jos. Hanuš, Jos. Hásek sen., Dr. K. Hilgartner, B. Hladík, prof. Ant. Houba, Dr Houser, Jos. Hrabáček, Jan Hofman, E. Huspeková, J. Jánský, Arn. Jech, Jos. Jelínek, Jar. Josefi, K. Juda, J. Juránek, Boh. Kašpar, prof. V. Knejfl, B. Kočí, J. Kohlmünzer, prof. J. Kojan, A. Kolář, Dr. Ad. Konečný, Fr. Kolařík, Jar. Kolařík, J. Krůf, J. Kubát, Ing. Mil. Kubík, Sp. Krejčí, K. Kudrna, V. Lego, prof. vys. šk. Dr. Macků, prof. Aug. Mánek, Jar. Mandlík, M. Marek, Vojt. Mareš, Fr Matoušek, Maximovič, Jos. Michal, škpt. Fr. Moravec, Jar. Motz, Jar. Moudrý, univ. prof. Dr. Fr. Nábělek, B. Němec, Dr. Nemejc, Dr. E. Nový, Jar. Nosek, Fr. Ondryáš, J. Otruba, Jan Pacák, Dr. Pažout, manž. Pflanzerovi, R. Picbauer, univ. prof. Jos. Podpěra, Fr. Probošt, Dr. Riedl, Fr. Římek, Jos. Sainer, M. Saska, Dr. Servít, ak. mal. Vít. Skála, Fr. Skývá, manž. Smotlachovi, Jar. Sobotka, prof. Vil. Sokol, Irena Sokolová, Dr. Staněk, Fr. Steinbrenner, Dr. Steinfeld, prof. J. Svoboda, Ing. Šafr, Jos. Šanda, Dr. J. Šedivý, Zd. Šejnoha, J. Šípek, prof. Dr. Štěpánek, K. Štusák, prof. Vojt. Trázník, Fr. Trojna, Ing. A. Urban, J. Urban, Br. Valoušek, Dr. Vojt. Vániš, Rich. Vařeka, Dr. R. Vávra, prof. Jindř. Vodička, Dr. Jan Vodseďálek, Sída Wolfová-Vlková, Jindř. Zahradník, Fr. Zemánek, Jindř. Zenker, prof. Dr. Žofka a j.

II. Staří mykologové z celého Československa, kteří nejméně 20 let (t. j. již asi od 1921—30) zabývají se houbařstvím ve spojení se zmíněnými institucemi a ve větším pracují v jejich význačných odborech.

Vilém Andres, Dr. Jos. Bareš, Ing. René Benda, Jos. Berka, Dr. F. Beška, Betevri-Fatka, Fr. Borovička, Ant. Brk, prof. t., Ing. K. Brunhofer, A. Břicháček, Dr. Boh. Budinský, prof. Jan Bulíř, Dr. Vl. Caha, Fr. Cink, Ph. Mr. Částek, St. Čermák, Věra Černá-Brumlíková, Jiř. Černá, Fr. Čonka, V. Čvančara, Dr. B. Dolanský, Ant. Doubal, V. Dušek, L. Dudzik, Hyn. Dvorník, Ing. Jar. Fejlek, J. Foustková, Jos. Gottwald, Dr. Jos. Grund, Jos. Hájek, V. Hájek, V. Hájovský, R. Harcuba, Jos. Hásek jun., Jos. Hazuka, M. Hnát, Fr. Holický, Fr. Horčička, O. Holub, Dr. V. Houser, Jos. Hron, prof. Fr. Hradil, R. Hromek, R. Hrček, Jos. Hušek, Emil Hruška, Vojt. Chudáček, Dr. K. Jágr, Al. Janda, Ph. Mr. A. Jaroš, Jan Jelínek, Jindř. Jelínek, Ing. M. Jenko, A. Jeremiáš, Fr. Jičinský, M. Jindřichová, Dr. J. Jung, Jos. Kanský, Jar. Kepela, K. Klapač, Zd. Klárová, Dr. Jan Klicman, K. Kodeš, Dr. Fr. Kolařík, Jar. Kollman, Em. Kopecký, J. Kotek, Ant. Konrád, M. Kosinová, Jan Kouba, Dr. K. Končínský, Zd. Koukol, Jos. Král, Ing. Ant. Kubík, Ing. Dr. Jos. Kulmann, Jos. Kváček, Dr. Jiří Kubr, Dr. Z. Köcher, Lad. Lang, Mir. Langer, V. Lapka, Ing. Linďourek, Jos. Lorber, Al. Mach, Dr. A. Machová, Jos. Malík K. Málek, Ing. K. Mansfeld, Vl. V. Mašek, prof. Boh. Matas, Jindř. Mikulecký, M. Mudrochová, Dr. Al. Mráček, Jan Mrázek, Jar. Mrvík, A. Nechvilová, Ing. Nedošinský, Dr. Jiří Nechvíle, A. Nechvílová, A. Neudöfl, Jos. Nepokoj, Dr. Jar. Novotný, Ing. O. Novotný, Jos. Pačes, R. Pánek, ak. mal. Vl. Panuška, J. Pecher, Em. Peisker, Jos. Perútka, Kr. Petránková, Vrat. Petrides, maj. v. v. Jan Petelík, Dr. B. Peyr, Dr. Jos. Picek, Vít, Plechatý, Mil. Poláček, Ing. L. Porák, Ant. Procházka, Boh. Prokop, arch. Jos. Prouza, Jan Průžinský, Dr. J. Půček, Dr. Jan Richter, M. Richter, M. Richtrová, Al. Rollo, V. Ropek, Jindř. Seehák, pl. v. v. Jan Spálený, Straňák, Fr. Strnad, arch. Vl. Studený, R. Sváček, univ. prof. Suza, Jar. Šárka, R. Šedý, J. Šilha, Šimánek, Jindřich Šimek, L. Šimka, Jan Šimonovský, Jos. Šindler, Marta Šipková, Ed. Štamberk, Dr. Štefan, Z. Štefan, J. Štefl, Ing. J. Štěpánek, Ing. Mil. Tadra, arch. Fr. Tchoř, Dr. Ursíny, prof. Em. Valenta, Jos. Valeš, Jos. Vaníček, Jos. Veselý, Fr. Vítek,

Jos. Vlach, arch. Jan Vraný, univ. prof. Dr. Vrtiš, Dr. Jan Vurm, Dr. Wünschová, Jan Výtasa, MUDr. Zadina, Hyn. Zavřel, Fr. Zelený a j.

(Pokračování.)

Všech našich spolupracovníků nejméně deset let s námi spolupracujících je 750, z toho 150 déle než 20 a 150 déle než 30 let pracujících. Příště uvedeme další. Při té příležitosti prosíme mykology, v článku jmenované, i všechny ostatní, aby laskavě poslali redakci svoje články a zprávy. Smotlacha

Jděme více za zdravím. Dostal jsem tento dopis:

Vážený příteli, v příloze posílám Ti korekturu článku „Polyporosa". Budu hledět později něco napsat pro Mykol. sborník. Prosím, abys měl trochu strpení, když to v nejbližší dny nebude. Jsem totiž velmi zaneprázdněn ve vlastivědné sekci OPS, jejímž jsem předsedou a zabírá mně to téměř všechen volný čas. Ale nezapomínám na milé houby a houbičky, však na ně ještě dojde, jistě se dočkáš. Zatím promiň. (6. IV. 1950.)

Tvůj Jar. Sobotka.

Takových a podobných dopisů obdržela redakce ČČsH mnoho. Náš pracující lid zapomíná někdy na celek (ubíjeje se sedavou prací), na svou přirozenou povinnost chránit se před předčasným úpadkem sil. Místo co by aspoň chvíle věnoval svému zdraví (t. j. přírodě, čili také houbám), vymlouvá se a své provinění — že se předčasně tělesně ubíjí — omlouvá povinnostmi. Takových nadšenců práce duševní a organisační má náš národ mnoho. Je však škoda, že vynikající jeho synové — i houbaři — zapomínají na sebe, na přírodu, na houby. Mám zkušenost, že naši houbaři — jak výzkumní, vědečtí, tak i praktičtí dožívají se dlouhého věku, když opravdu vytrvale každoročně a celoročně pilně houby sbírají (i v zimě třeba ven, do přírody!) a naopak, že trpí chorobami, když na přírodu, na les, na houby pod různými (i vážnými) záminkami zapomínají. Škodí nejen sobě a rodině, nýbrž i celku. Všichni na houby (i když mnoho nerostou)! Všichni do lesa, do polí, do sadů, do parků! Jděte za zdravím!

Smotlacha.

m) Styky s cizinou. Cizí literatura. Houby v cizině.

Jaro Miškovský:

Houby na dálném severu.

Pro dnešní houbaře není na polárním kruhu Ultima Thule, kdysi bájný konec světa klasického starověku. Netřeba proto pochybovat, že by za polárním kruhem houby nerostly, kterouž otázku nadhodil Jindra Gruss-Nejedlo v úvodu svého článku v Časopise čs. houbařů (roč. XXVI., str. 98.). Nález makromycetů na Svalbardu (Špicberkách) potvrdil též český přírodozpytec Hadač při své přednášce ve Vladislavově ulici v Praze, odpovídaje na dotaz pí. Milady Dvořákové.

Nad jiné průkazný doklad obsahuje sovětský přírodní film »Jezero Tajmyr«. Výprava vědeckých pracovníků, která se utábořila za 70. stupněm severní šířky, v místech, kam do té doby nevstoupila noha lidská, nasbírala za půl hodiny hromadu hub. Členové výpravy, zřejmě hrdi na své houbařské štěstí, jsou zfilmováni se svým úlovkem. Předmětný snímek zajímal by jistě naše houbaře, kdyby jej spatřili v reprodukci. Dokazuje především, že Rusové sbírají houby i na dálném severu, z čehož plyne, že

si houbami rádi zpestří jídelní lístek. Zvláštní význam by mělo přesné zjištění, které druhy hub rostly u jezera Tajmyr v severní Sibiři. Film ukazuje sporou vegetaci, hlavně kapradiny a lišejníky. Skutečnost, že zde byly nasbírány statné hřiby, staví do popředí zájmu otázku symbiosy hub s rostlinami.

Krátce a dobře, výprava k jezeru Tyjmyr zasluhovala by podrobného zhodnocení také po stránce mykologické.

Císařka — Amanita caesarea, byla u Římanů opěvována. K vaření byly používány zvláštní mísy „boletaria", aby příchuť z jiných pokrm nekazila. Roste v Sev. Americe ve státě Ohio, je hojná na jihu USA. Vyskytuje se však i severně u Nova Scotia. Karel Pelant.

Karel Lupíšek:

Houby v jižní Australii.

Již delší dobu mám možnost sledovati australské přírodovědecké a zeměpisné časopisy, soustřeďuje svou pozornost zejména ke každé zmínce o tamních houbách. Postupem času jsem nabyl dojmu, že onen fádní světadíl neoplývá bohatstvím ani v tomto směru. Články o houbách jsou velmi řídké, ale vždy doprovázeny pěknými fotografiemi, neboť hub si právem cení jakožto »ideálního předmětu pro fotografa«.

Že houby jsou tam vzácností, svědčí dále i epitheta, jež dávají drobným hubkám, kterých si u nás téměř nevšimneme. Na př. trs helmovek M. subgalericulata přirovnávají ke křišťálovým zámkům, hlívu P. cinerescens nazývají »vějířem vil«. Dále jsem nalezl fotografie těchto druhů: václavka (A. mellea), penízovka sametonohá (C. velutipes), choroš pestrý (P. versicolor), choroš ploský (P. applanatus), Marasmius equicrinus, Cortinarius ochraceus, Clitocybe semiocculta, Mycena viscido-cruenta, Stereum elegans, Lycoperdon subincarnatum, Xerotes Archeri.

Jak jsem dále zjistil, pěstuje výzkumný botanický ústav v Melbourne podhoubí žampionů, jež rozesílá v cihlách po celé Australii. Bližší podrobnosti o využití hub jako potraviny oznámím, jakmile obdržím slíbený exemplář tamního atlasu hub, jenž má v nejbližší době vyjít v třetím vydání.

Růžena Smotlachová:

Houby jižní Francie (jižní pobřeží) III.

Pýchavky a houby ostatní.

Po podzimních deštích, jak jsme o nich minule mluvili, objevilo se všude na pastvinách, zahradách (pole tam nejsou), spousty prášivek (Bovista) a pýchavek (Lycoperdon), které tam ovšem nikdo nesbírá. Sem patří dále i pesterce obecné a dubové (Scleroderma), měcháče (Pisolithus arenarius) atd. Po dalších deštích vyrostly v borovinách (pinetách) různé muchomůrky (Amanita) a zemanky (Amanitopsis). Mnoho tu bylo našich podzimních (zářijových) holubinek (Russula) a mléčníků (Lactarius), pavučinců (Cortinarius). Prostě celý kraj byl plný hub, zvláště ovšem lesy, kde byl značný rozdíl mezi houbami pinet (borovin) a lesů smíšených s duby (také korkovými). Smrčiny roustou tu výše v horách, odkudž právě přináší se dolů do měst hřib obecný (B. bulbosus) a ryzec obecný, forma smrková (viz Smotl. Atlas hub, díl I.). Francie je v houbách vysoce pokročilá, ale tolik druhů, jako u nás, se tu nikde nesbírá.

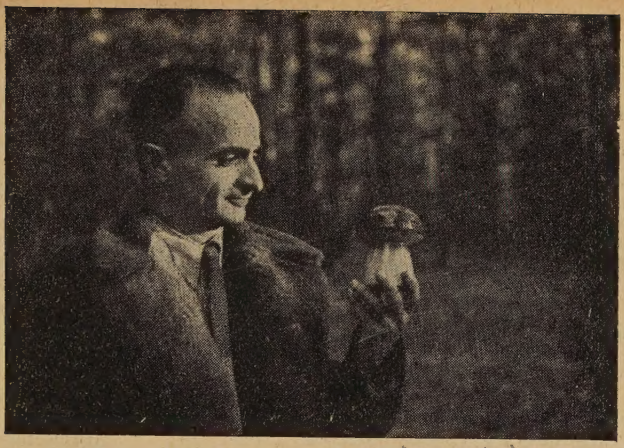

Obr. 9. **Ivan Sečanov**, bulharský mykolog. Viz článek jeho v r. XXVI.

Boletus porphyroporus má vůni přísládlou. V Alpách jsme ho často sbírali. Mně jeho vůně po mouce a později po hašeném vápnu se stala při krájení hub přímo odpornou, takže jsem byl nucen vyloučit jej z hubné směsi. Plk. v. v. J. Spálený

Park oddechu v Moskvě má na svých trávnících, jak jsem viděl za svého pobytu tam v r. 1938 (na sportovních slavnostech) podobné houby jako naše parky. Na starším trávníku pozoroval jsem i špičku obecnou (Marasmius Oreades Bolt.). Smotlacha.

Švýcarští houbaři dotázali se mne jako předsedy ČMS, zda se u nás pěstují některé jinde k pěstění nezvyklé druhy, zvláště a hlavně projevili zájem **o pěstování lišky obecné**, kterou by rádi kupovali ve velkém množství. Liška ob. je vedle hřibu ob. naší nejcennější houbou (z obchodního, zvláště vývozního hlediska). Smotlacha.

n) In memoriam. Práce zesnulých autorů.

Sclerotia (kompaktní houbová tělíska) mívají podobu více méně kulovitých hlíz různé velikosti. U Collybia tuberosa (penízovka hlíznatá) jsou jako hrách veliké, ale u exotických druhů rodu Polyporus (choroš) a Lentinus (houževnatec) dosahují až velikosti hlavy lidské. Popisovány byly dříve pod jménem Pachyma a Myllita. Tak pověstné jsou (až několik kg těžké) hlízy Pachyma Cocos, jež nověji i u Insbrucku byla nalezena. V Americe užívají jich jako léčiva a v Australii jedí je domorodci jako chléb. Tvrdá sclerotia rodu Typhula (paluška) jsou podobna kulatým nebo čočkovitým, žlutým nebo hnědým semenům. Discomycet Sclerotia dělá sclerotia kulatá, zvící lískového oříšku. Sclerotia jsou složena z kompaktně spletených hyf tenkostěnných, představujících makroskopicky masitou, solidní dužninu a ze zevní kůry, kterou tvoří tlustostěnné, barevné hyfy. Sclerotium může dlouho odpočívati, ano i vyschlé může po řadu let vytrvati a přišedši do vlhka a tepla znovu oživne. Sclerotia našich lesních hub vzrůstají v létě a na podzim a přetrvají zimu. Mají tedy velkou podobnost s hlízami vyšších rostlin, představujíce odpočívající stadium houby, s resistentním životem, jsouce nadány hojnými reservními látkami výživnými. Když v létě nastane teplé a vlažné počasí, vyrostou ze sclerotií přímo plodnice, jedna nebo i více. Plodnice tato vy-

ssaje sclerotium, jež pak odumírá, jak lze pozorovati u penízovky hlíznaté. Z díla prof. Velenovského.

o) Organisace. Redakce.

Činnost ČMS a MVÚ pro celek (odbory věd., výzkum., přednášk. atd.) je úspěšná. Všude veliká účast, zájem a pilná práce. Do ústavu (poradny) chodí již sta zásilek. Přicházejí zprávy o přednáškách našich spolupracovníků mimopražských pro veřejnost, školy, o přípravách na výstavky a podzimní výstavy z mnoha míst. Loni jsme byli poškozeni konkurencí, která již po páté v historii čs. mykologie chtěla naši práci ochromiti. To právě podnítilo členstvo k větší činnosti. Děkujeme. Výbor ČMS.

Úspěšné vycházky do Kinského zahrady v Praze XVI, s výkladem o stromech tam rostoucích (symbiosa!), a do starého domu Krombholzova s výkladem jeho životopisu budou opakovány pro všechny členy ČMS. Dotazy o datu a srazu v ústředí, tel. 454-18. Každonedělní vycházky do okolí Prahy jsou pro květen stanoveny, dále se připravují. Dr. Pulec, V. Krt

Všichni čtenáři, kteří máte vypůjčenu jakoukoliv knihu z knihovny ČMS, nebo MVÚ, i z dřívější doby, sdělte to laskavě do ústředí s uvedením autora, názvu knihy a inventárního čísla. Vaše sdělení je nutné pro úplnou revisi majetku knihovny ČMS a MVÚ. Knihovníci: Dr. Vávra, Šípek

Nové členy a odběratele časopisu získal nám náš dávný spolupracovník Václav Hájek z Brandýsa n. L., který založil i odbočku, výstavku a poradnu. Děkujeem mu a stejně všem, kdož učiní podobně. Každý utvoř aspoň kroužek houbařů!

Brunhofer, Vávra.

Vycházky: Vinohradská odbočka koná každou neděli vycházku do pražského okolí (někdy samostatně, jindy společně s ústředím).

Přednášky vin. odbočky počítají se do kursů ústředí ČMS pro znalce hub a konají se každé úterý.

Mothejzík, M. Pavlíková

Obr. 10. **Hádanka:** Která je to houba? Všichni, kteří houbu správně určí (mají v sešitě k tomu jistou pomoc!), budou uvedeni v příštím čísle ČČSH. Krásná fotografie našeho člena Jana Třísky: Radotín, smrkový les. Listopad 1949. Sm.

k) Škola, dílna, továrna. Houby, které by měl každý znát. Houby kodexové a našich atlasů. Ze školy a dílny, pro školu a dílnu. Houby a mládež. Určování hub. Sběr ve škole a se školou. Houbařské kroužky ve školách a dílnách (továrnách) a pod.

l) Chvála hub jakožto podnětu vědy, umění, sportu, rekreace (oddech) i povolání. Jejich krása, cena a celková hodnota. Mykologická věda. Literatura. Kritika. Poznámky ke článkům. Analysy. Referáty. Vzpomínky. Veselosti. Dějiny. Mykologové. Oslavy. Spolupráce. Historie houbařství. Omyly. Výňatky.

m) Styk s cizinou. Cizí literatura. Houby v cizině.

n) In memoriam. Články a obrazy zesnulých spolupracovníků.

o) Zprávy, organisace a redakce. (Činnost ČMS, ČČSH, MVÚ, Pětiletky atd.).

Obálka obsahuje aktuální zprávy, důležitá organisační a jiná sdělení. Někdy i články, když není v sešitě na ně místa. Za redakci: Smotlacha.

Odpověď na dotaz našeho čtenáře a nového člena ČMS.

Ptáte se, jak do toho? Jak psáti a jako spolupracovat? Formy spolupráce s námi jsou velmi různé a můžete si vybrati tu, která se Vám bude nejvíce zamlouvati. Už to, že jste naším dobrým členem, t. j. příslušníkem velké obce správných houbařů, kteří mají rádi přírodu, kteří ji chrání, umějí se v lese chovati, vědí jak účelně sbírati houby, učí se je znáti a snaží se o nich co nejvíce věděti, aby mohli poučiti další spoluobčany, je formou spolupráce. Vždyť jedním z našich hlavních úkolů je rozšířiti znalost hub, aby bylo lépe zužitkováno bohatství našich lesů, aby se zvýšil blahobyt našeho lidu.

Můžete utvořiti kroužek z dalších zájemců, nebo odbočku naší společnosti. Její příslušníci pořádají společné vycházky, vyměňují si zkušenosti, nebo výstavky i výstavy, konečně i přednášky či kursy s přispěním ústředí. Zřídí si houbařskou knihovničku. Houby, které sami nemohou určiti, zasílají do naší ústřední bezplatné poradny a tak si doplňují znalosti. Instituci „Mykologických zahrad" jistě znáte z našeho časopisu. Je to Vámi zvolený les (část), kam chodíte na houby, kde konáte svá mykologická (houbařská) pozorování, která si zaznamenáváte (t. j. nálezy, větší výskyt určitých druhů, kdy rostly, v jakém množství atd.), tak trochu pro svou zábavu, která má však i pro náš výzkum svůj význam. Neboť Vaše hlášení jsou brána v úvahu pro kontrolu výskytu, početnosti atd. Zajímavější nálezy a zprávy jsou uveřejňovány v našem časopise nebo v jiných mykol. pracích, na př. v mém barevném „Atlase hub". Z obsahu našeho časopisu vidíte, že zprávy jsou nejrůznějšího druhu, od čistě vědeckých až po praktické. Každý se může uplatnit.

Až se naučíte znáti více houby, a to se jistě stane, budete-li číst pozorně náš časopis a prostudujete-li si naše publikace, budou Vaše zprávy obsažnější nebo nám napíšete i zajímavý článek. Velmi rádi Vám zodpovíme další dotazy. Vaší práci mnoho zdaru!

S houbařským přátelským pozdravem Dr. F. Smotlacha.

Přednášky předsedy ČMS Dr. Smotlachy v Praze konají se pravidelně do hlav. prázdnin každé pondělí na Karlově nám. č. 17 v posluch. Vys. školy stav. inžen. Tyto přednášky jsou i kursem pro znalce hub. Zveme Vás všechny! Začátek v 19 hod. Schůzku členů s přednáškou a ukázkami hub koná vinohradská odbočka pravidelně vždy v úterý večer od 19.30 hod. v hostinci na rohu ul. Slezské a Blanické za Národním domem na Vinohradech. Hosté vítáni! Každý přiveď 2—3 známé.

Pokyny pro zásilky hub. Prosíme: 1. Používejte pevných (papírových, dřevěných, kovových) krabiček, vhodných rozměrů, opatřených malými otvory. Plodnice upevněte zmačkaným papírem (dřev. vlnou, suchým mechem a pod.). 2. Při více druzích označte každý číslem (proužek papíru upevněný na noze, a pod.). 3. Do zásilky list s přehledem očíslovaných hub, označením lokality, datem nálezu, jména a adresy nálezce, druhem lesa a příp. i dalších okolností. Potřebujeme to pro záznam do knihy hub. 4. Pro jistotu opatřte svým jménem nejen vrchní obal, ale i víko krabičky. — 5. Plodnice vybírejte pokud možno zdravé, celé, nečervivé a nezasažené plísní, různého stáří. Jde-li o jediný exemplář, nějak zasažený, který nechcete vyřadit ze zásilky, isolujte jej dostatečně od ostatních. Je lépe, dojdou-li houby trochu zavadlé a zaschlé, než aby nedostatkem vzduchu, přílišným zvlhčením a pod. shnily. Mir. Smotlacha.

Výzkum hub je jen částí práce vědeckého ústavu Dr. Smotlachy, Praha III, Karmelitská 14, který vedle mykologie pracuje na biologii všeobecné i biologii člověka. Přitom nezabývá se jen výzkumem, nýbrž vědeckou prací vůbec, dále činností poučnou, popularisační a propagační (Atlasy — výstavy — přednášky — výcházky atd.). Je orgánem ČMS. Byl založen již r. 1909.

Čtenáři, nezapomněl jsi zaslati předplatné? A získati nové odběratele!

Všechny odběratele ČČSH prosíme, aby zaplatili předplatné na nový ročník 75 Kčs. Je také několik dlužníků, kteří ČČSH poškozují tím, že zapomněli zaplatit (také ti pošlete!). Dlužníci připočtěte k 75 Kčs — 10 Kčs na výlohy s upomínkami. Všichni, kdo jste zároveň členy ČMS, zaplaťte od 1. ledna 1950 roční příspěvek 25 Kčs. Valná hromada 8. XII. 1949 zvýšila nejmenší roční příspěvek na 25 Kčs a začátek roku pro členství stanovila 1. leden. Platí se složenkou ČMS č. šek. účtu č. 23112.

ČMS potřebuje peněz, prosí proto, aby bylo zaplaceno předplatné. Kdo můžeš, přispěj větším obnosem. Výbor.

Členské příspěvky MVÚ (Mykologického výzkumného ústavu) jsou naprosto dobrovolné. Všichni, kdo chodí na přednášky, vycházky a do výstavy, kdo používají poradny MVU, ČČSH a ČMS jsou tím členy MVU. Stejně to platí pro odběratele ČČSH a členy ČMS. Odbočky ústavu mimo Prahu jsou organisovány obdobně. Příspěvky (25 Kčs ročně) platí povinně jen skuteční členové ČMS (Čs. mykologické společnosti), která prosí všechny majetnější (s většími příjmy), aby tento příspěvek dobrovolně (z 25 Kčs) zvýšili. Těm, kteří poslali na př. na letošní rok 50, 100 až 200 Kčs tímto děkujeme. Jména jejich jsou zaznamenána v knize členské. Kdo nemůžeš sám zvýšiti příspěvek, postarej se mezi známými houbaři o nové členy. Také těm, kteří tak již učinili, tímto děkujeme. Užší a širší výbor ČMS.

ČMS, MVÚ a ČČSH žádají všechny své mimopražské spolupracovníky, aby při svém příjezdu do Prahy v první polovici týdne:

1. navštívili ústředí ČMS, redakci ČČSH a Smotlachův ústav (MVÚ), kde budou srdečně vítáni. Je však třeba dříve se telefonicky dotázat (tel. 454-18), zda je předseda přítomen, neboť ke konci týdne je vždy v Hradci Králové na své zahradě;

2. přednesli na pondělním večerním kursu půl- až jednohodin. přednášku;

3. aby se pokud možno zúčastnili přednáškou i sezení ČMS, jež se od září budou konati podle oznámení vždy ve středu. Obé bylo by oznámiti předem písemně a dohodnouti se s předs. dr. Smotlachou. Vždy budou naši spolupracovníci vřele vítáni. Přednášky mohou být zcela krátké. Referáty o sběru hub, z vlastních článků v ČČSH i odjinud. Každý může něco zajímavého a často i zcela nového přednésti. Sdělte nám předem, kdy asi přijedete. Za ČMS a MVÚ: Brunhofer, Smotlacha, Žídlický.

Pražské členy ČMS a čtenáře našeho listu zveme, aby pilně navštěvovali pondělní přednášky ČSM. Pilným účastníkům přednášek budou vydána vysvědčení z kursu I. a II. stupně znalectví.

Obsah: Ze zvlášť významných článků tohoto sešitu uveďme: Prof. Macků: Pěstování hub, prof. Baudyš: Sběr některých druhů, Dr. Staněk: Hvězdice, Ing. Benda: Houby pražských parků, M. Houška: Houby slovenské, Jan Bulíř: Vliv sběru na životnost podhoubí, Zd. Fišer: Houby v národních pohádkách a pověstech, Dr. Smotlacha: Boj proti monilii; mičurinství v houbách. Ve výzkumu hub (b) píší Jiří Hlaváček: Pečárka odlišná, A. Jech: Liška amethystová, Ing. Jenko: Uhelka kruhatá, Jos. Hásek: Volvaria bombycina, K. Hendrych: Kukmák bělostný, Jan Zelenka: Modrák liškový atd. V ekologii hub (c) píší: E. Borovský: Vliv sucha, Dr. Matas, Jos. Otruba a Jos. Urban: Houby a měsíc, Dr. Kurz: Třep. maková v květnu atd. O místním a krajovém sběru (d) píší: A. Mánek: Houby v Šárce, Jar. Jeřábek: Peníz. sametonohá na Kutnohorsku, prof. Knejfl: Mělnicko atd. To je jen polovina celého obsahu sešitu, který obsahuje plno zajímavých článků a zpráv i v oddílech e, f, g, h, ch atd. Redakce.

Vycházky konají se každou neděli do okolí Prahy. Dotazy tel. 454-18.

Ústřední houbařská bezplatná poradna (Praha III, Karmelitská 14) zodpovídá dotazy stran růstu hub, jedlosti, pěstování, způsobu konservace hub, otrav houbami. Houby, které bezpečně neznáte, pošlete si k určení! Rádi Vám je určíme. Pokyny pro zasílání jsou na jiném místě. — Všichni pracovníci mimo Prahu zařiďte poradny!

Toto číslo vyšlo v květnu 1950. Bylo hotové (v redakci) 20. IV.

Všechna práva vyhrazena! (Nutno citovati!)

Vydavatel: Čs. mykologická společnost v Praze III, Karmelitská 14, tel. 454-18. Odpovědný zástupce: Dr. F. Smotlacha. Redakce a administrace tamže. — Tiskne Živnotisk, Prah XII, Belgická č. 20. — Novinová sazba povolena ředitelstvím pošt v Praze. — Dohlédací poštovní úřad: Praha 8. — Předplatné předem 75 Kčs. Za články si odborně odpovídá každý sám. Rukopisy se nevracejí. Odběr listu lze přerušiti jen včasnou výpovědí, t. j. před konečným sešitem ročníku (čili do měsíce po vyjití předposledního sešitu v ročníku.